

«Кристалл Менеджмент» АҚ

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

*2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен қоса*

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың шоғыландырылған аудиторлық есебі

Шоғыландырылған қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы шоғыландырылған есеп	1
Жиынтық зиян туралы шоғыландырылған есеп	2
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғыландырылған есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғыландырылған есеп	4
Шоғыландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер	5-43

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Кристалл Менеджмент» АҚ-ның Акционерлеріне, Директорлар кеңесі мен басшылығына

Ескертпесі бар пікір

Біз «Кристалл Менеджмент» АҚ мен оның еншілес ұйымының (бұдан әрі - «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық зиян туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің ойымызша, қорытындымыздың «Ескертпесі бар пікірді білдіру үшін негіз» тармағында баяндалған жағдайдың әсерін қоспағанда, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі қатынастарда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелері мен Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысын шынайы етіп көрсетеді.

Ескертпесі бар пікірді білдіру негізі

Топтың негізгі құралдарға қатысты есеп саясаты қайта бағаланған құны бойынша есепке алу моделі болып табылады. Есеп саясаты мен «Негізгі құралдар» 16 ХҚЕС-тің (IAS) талаптарына сай, негізгі құралдарды қайта бағалау амалы негізгі құралдардың баланстық құны есепті күнге оның әділ құнынан ерекшеленбейтіндігін қамтамасыз ету үшін жеткілікті тұрақтылықпен жасалуы тиіс. Топтың негізгі құралдарының соңғы қайта бағалануы 2016 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жүргізілді. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдардың әділ құны соңғы рет қайта бағаланған күннен айтарлықтай өзгергеніне нұсқайтын бірқатар факторлар бар. ХҚЕС-тің бұл сәйкессіздігінің шоғырландырылған қаржылық есептілікке ықпалы айқындалмады.

«Резервтер, шартты міндеттемелер және шартты активтер» 37 ХҚЕС (IAS) талаптарына сай Топ осы міндеттемені өтеу үшін экономикалық пайданың кетуін талап ететін өткен оқиғаның нәтижесінде туындаған міндеттемені мойындауы қажет. Топ Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінде талап етілетін газтурбиналық электр станциясына қатысты пайдалану салдарын жоюға арналған резервті мойындамады. Бұл ХҚЕС сәйкессіздігінің шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсері анықталған жоқ.

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің *«Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі»* бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңес (БХЭСК) қабылдаған Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) және Қазақстан Республикасында біздің шоғырландырылған қаржылық есептілігіміздің аудитіне қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер ескертпесі бар өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Қызметтің үздіксіздігіне қатысты елеулі белгісіздік

Біз шоғырландырылған қаржылық есептіліктің *2-ескертпесіне* назар аудартып отырмыз, онда Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдың ішінде 1.476.930 мың теңге сомада таза залал шеккені және осы күнге Топтың ағымдағы міндеттемелері оның айналымдағы активтерінен 18.634.352 мың теңгеге асқандығы көрсетілген. *2-ескертпеде* көрсетілгендей, бұл оқиғалар немесе талаптар, сондай-ақ, *2-ескертпеде* баяндалған басқа да жағдайлар, Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде едәуір күмән туғызуы мүмкін елеулі белгісіздіктің болуына нұсқайды. Біз осы мәселеге орай түрлендірілген пікірімізді білдіріп отырған жоқпыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері - біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. *«Ескертпесі бар пікірді білдіру үшін негіз»* және *«Қызметтің үздіксіздігіне қатысты елеулі белгісіздік»* бөлімдерінде баяндалған жағдайларға қосымша біз төменде аталған мәселелесін аудиттің шешуші мәселесі деп айқындадық, әрі ол туралы есебімізде хабарлануы қажет. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Building a better
working world

Біз есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселеле қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі

Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды

Барлау және бағалау активтерінің құнсыздануына тексеру

Топ солардың баланстық құны елеулі болып табылатын барлау және бағалау активтерінің ықтимал құнсыздану белгілерінің болуына талдау жасайды.

Барлау және бағалау активтерінің құнсыздану индикаторларының болуын тексеру басшылықтан пайымдаулар мен бағалауды қолдануды қажет етеді, осыған орай бұл мәселе аудит үшін барынша маңызды мәселелердің бірі болды.

Барлау және бағалау активтерінің есеп саясатының маңызды ережелері туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 3-ескертпесінде ашылып көрсетілген.

Біз Топ барлау және бағалау активтерінің құнсыздану белгілеріне жасаған талдауын қарастырдық. Біз басшылық барлау және бағалау активтерінің құнсыздану индикаторларының бар-жоғын тексеру кезінде қолданған пайымдаулар мен бағалауды сараладық. Біз барлау келісімшартын және оған қосымша келісімдерді зерделедік, онда соның ішінде Топтың келісімшарттық аумақта барлауды жүргізуге құқығы бар қолданылу мерзімі туралы ақпарат қамтылған. Біз жұмыс бағдарламасын қарастырдық, онда 2023 жыл ішінде одан кейінгі барлау мен бағалауға арналған күтілетін шығыстар көзделген. Біз басшылық ұсынған құжаттар мен барлау келісімін ұзартуға арналған хат-хабарларды қарастырдық.

Біз ақпараттың шоғырландырылған қаржылық есептілікте тиісінше ашылып көрсетілуін қарастырдық.

Топтың 2022 жылғы жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Топтың 2022 жылғы жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа қолданылмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз басқа ақпаратпен танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады. Егер жүргізілген жұмыстың негізінде біз мұндай басқа ақпарат елеулі бұрмалануды қамтиды деген тұжырымға келетін болсақ, біз бұл факт жөнінде хабарлауға міндеттіміз. Мұндай фактілер туралы мәліметтеріміз жоқ.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Топты таратқысы келген, басшылықтың қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесі Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой лайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән тұғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде шоғырландырылған қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз;

- ▶ шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін ұйымның қаржылық ақпаратына және Топ ішіндегі шаруашылық қызметке қатысты жеткілікті болатын лайықты аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз жалпы басшылық ету, бақылау және Топ аудитінің жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жеке дара жауапты болып табыламыз.

Біз Директорлар кеңесінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және осы тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - қауіп-қатерлерді жою үшін жасалған іс-қимылдар немесе қолға алынған сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық есебі шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты жетекші - Қайрат Медетбаев.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Қайрат Медетбаев
Аудитор

Аудитордың 2013 жылғы 8 ақпандағы
№ МФ-0000137 біліктілік күәлігі

Рустамжан Сатбаев
«Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 ,№ 0000003 болатын Қазақстан
Республикасының аумағында аудиторлық
қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік
лицензия

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.,
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2023 жылғы 30 мамыр

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанға

<i>Мың теңгемен</i>	Ескерт.	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Материалдық емес активтер	5	86.657	86.657
Негізгі құралдар	6	18.055.225	20.288.121
Барлау және бағалау активтері	7	28.673.711	28.888.442
Ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстар	9	559.208	-
Пайдаланылуы шектеулі ақша қаражаты	10	352.876	329.353
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер	22	2.106.478	1.572.150
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер		128.264	166.354
		49.962.419	51.331.077
Айналымдағы активтер			
Тауар-материалдық қорлар	8	335.072	305.392
Сауда және басқа да дебиторлық берешек		279.172	213.854
Берілген аванстар	9	47.494	174.681
Өтелуге жататын ҚҚС		41.203	34.116
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем		81.913	-
Өтелуге жататын басқа да салықтар		36.040	15.070
Алынуға жататын сыйақылар		4.477	867
Басқа да айналымдағы қаржылық емес активтер		9.741	40.163
Ақша қаражаты мен оның баламалары	10	382.265	1.300.613
		1.217.377	2.084.756
Активтердің жиыны		51.179.796	53.415.833
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Акционерлік капитал	11	35.670.200	35.670.200
Қосымша төленген капитал		1.617.749	1.617.749
Жинақталған залал		(10.643.506)	(9.166.576)
Капитал жиыны		26.644.443	28.121.373
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Пайыздық қарыздар	12	1.470.892	8.305.880
Жалдау бойынша міндеттемелер		90.053	122.464
Келісімшарт бойынша бағалау міндеттемелері	13	619.009	552.913
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттемелер	22	2.503.670	2.725.417
		4.683.624	11.706.674
Ағымдағы міндеттемелер			
Пайыздық қарыздар	12	18.721.691	12.821.961
Сауда кредиторлық берешек	14	788.436	227.181
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер	15	108.477	247.827
Төленуге жататын басқа да салықтар		139.202	161.585
Төленуге жататын корпоративтік табыс салығы		-	11.009
Жалдау бойынша міндеттемелердің ағымдағы бөлігі		51.075	55.669
Басқа да ағымдағы міндеттемелер		42.848	62.554
		19.851.729	13.587.786
Капитал мен міндеттемелер жиыны		51.179.796	53.415.833

Бас директор

Бас бухгалтер

5 – 43 бет аралығындағы есеп саясаты мен түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ ЗИЯН ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	16	8.130.994	7.158.070
Өткізудің өзіндік құны	17	(5.675.366)	(4.888.178)
Жалпы пайда		2.455.628	2.269.892
Жалпы және әкімшілік шығыстар	18	(960.499)	(946.397)
Өткізу бойынша шығыстар	19	(485.124)	(391.774)
Басқа да кірістер		25.003	6.173
Басқа да шығыстар	21	(205.328)	(125.447)
Операциялық қызметтен түскен пайда		829.680	812.447
Қаржылық кірістер		108.195	102.804
Қаржылық шығындар	20	(2.684.769)	(1.464.645)
Бағамдық айырма, нетто		(70.503)	(414.380)
Салық салынғанға дейінгі зиян		(1.817.397)	(963.774)
Табыс салығы бойынша үнемділік	22	340.467	16.394
Бір жылғы таза зиян		(1.476.930)	(947.380)
Табыс салығы шегерілген бір жылғы жиынтық залал жиыны		(1.476.930)	(947.380)

Бас директор

Бас бухгалтер

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	Акционерлік капитал	Қосымша төленген капитал	Жинақталған залал	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға		35.670.200	1.617.749	(8.219.196)	29.068.753
Бір жылғы таза зиян		–	–	(947.380)	(947.380)
Бір жылғы жиынтық зиян жиыны		–	–	(947.380)	(947.380)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	11	35.670.200	1.617.749	(9.166.576)	28.121.373
Бір жылғы таза зиян		–	–	(1.476.930)	(1.476.930)
Бір жылғы жиынтық зиян жиыны		–	–	(1.476.930)	(1.476.930)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	11	35.670.200	1.617.749	(10.643.506)	26.644.443

Бас директор

Бас бухгалтер

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескерт.	2022 жыл	2021 жыл
Операциялық қызметтен болған ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі зиян		(1.817.397)	(963.774)
Мыналарға түзетулер:			
Тозу және амортизация	17, 18, 19	2.304.646	2.115.291
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв		65.717	62.087
Іске асырылмаған бағамдық айырма, нетто		70.503	414.380
Негізгі құралдардың шығуынан болған зиян	21	12.538	87.671
Қаржылық кірістер		(108.195)	(102.804)
Қаржылық шығындар	20	2.684.769	1.464.645
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтен болған ақша ағындары		3.212.581	3.077.496
Операциялық активтердің (көбеюі) / азаюы			
Тауар-материалдық қорлар		(29.680)	(45.387)
Сауда және басқа да дебиторлық берешек		(57.020)	(59.048)
Берілген аванстар		127.187	(2.536)
Өтелуге жататын басқа да салықтар		(109.970)	453.755
Басқа да айналымдағы активтер		30.422	(2.323)
Операциялық міндеттемелердің көбеюі/ (азаюы)			
Сауда және басқа да кредиторлық берешек		545.702	95.090
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша міндеттемелер		(139.350)	(117.727)
Төленуге жататын басқа да салықтар		75.214	145.797
Басқа да ағымдағы міндеттемелер		(85.423)	(62.808)
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражаты		3.569.663	3.482.309
Алынған пайыздар		88.900	91.929
Төленген пайыздар		(2.875.830)	(1.375.271)
Төленген КТС		(508.530)	(230.041)
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		274.203	1.968.926
Инвестициялық қызметтен болған ақша ағындары			
Негізгі құралдарды сатып алу		(620.450)	(1.180.599)
Тестілік мұнайды сату		1.280.868	2.558.506
Барлау және бағалау бойынша активтерді сатып алу		(1.094.879)	(1.767.888)
Депозит бойынша түсімдер		-	3.440
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(434.461)	(386.541)
Қаржылық қызметтен болған ақша ағындары			
Қарыздар алу	25	16.940.000	-
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу		(5.146)	-
Қарыздарды өтеу	25	(17.699.118)	(666.951)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(764.264)	(666.951)
Ақша қаражаты мен оның баламаларының таза өзгеруі		(924.522)	915.434
Ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша айырбастау бағамдарындағы өзгерістердің ықпалы		6.174	(359)
1 қаңтарға ақша қаражаты мен оның баламалары		1.300.613	385.538
31 желтоқсанға ақша қаражаты мен оның баламалары	10	382.265	1.300.613

Бас директор

Бас бухгалтер

5 – 43 бет аралығындағы есеп саясаты мен түсіндірме ескертпелер ақша қаражатының шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Кристалл Менеджмент» АҚ (бұдан әрі – «Компания») жауапкершілігі шектеулі серіктестікті 2017 жылғы 10 наурызда қайта ұйымдастыра отырып, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған акционерлік қоғам болып табылады. Серіктестіктің алғаш рет тіркеуге алынған күні - 2007 жылғы 4 желтоқсан.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топқа мыналар тиесілі:

	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Joint Resources» АҚ	51%	51%
«EuroAsia Construction» ЖШС	24,5%	24,5%
«Позитив-А» АҚ	15%	15%
«FCI Management LLP» ЖШС	9,5%	9,5%

2020 жылғы 23 қарашада «Joint Resources» АҚ мен «FCI Management LLP» ЖШС сенімгерлік басқару шарты бойынша оларға тиесілі Топ акцияларын «Corp-management» ЖШС-не берді. «Corp-management» ЖШС-тің құрылтайшысы З.Г. Жумабекова болып табылады. «Joint Resources» АҚ-ның жалғыз акционері Қазақстан Республикасының азаматы Т.А. Кулибаев болып табылады.

2022 жылғы 8 шілдеде Топ «АЛМЭКС ПЛЮС» Фирмасы ЖШС-нен «Green Power Generation» АҚ («Еншілес ұйым») қатысу үлесінің 100%-ын сатып алды. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке 2022 жылғы 8 шілдеге дейін Компанияның және оның еншілес ұйымының (бұдан әрі бірлесіп «Топ» деп аталады) қаржылық есептілігі кіреді.

Топ қызметінің негізгі бағыты энергиямен қамсыздандыратын кәсіпорындарға электр энергиясын өндіру және өткізу болып табылады. 2010 жылғы қаңтарда Топ Қызылорда облысының Ақшабұлақ кен орнында (Қызылорда қаласынан 120 км) орналасқан, қуаттылығы 87,03 МВт болатын газтурбиналы электрстанциясының (ГТЭС) құрылысын бастады. Станцияның құрылысы толығымен аяқталып, 2012 жылдың маусымында пайдалануға берілді. Газ-турбиналы электр станциясы «Қазгермұнай» БК» ЖШС беретін құрғақ жағар газдың негізінде жұмыс істейді. ГТЭС іске қосылған сәттен бастап және 2014 жылдың мамырына дейін газ «Қазгермунай» БК» ЖШС-пен жасалған құрғақ жағар газды жеткізу туралы келісімшарттың негізінде жеткізіледі. 2014 жылғы мамырдан бастап газ «ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ-мен 2021 жылға дейінгі мерзімге жасалған келісімшарт бойынша жеткізіледі. 2021 жылғы 31 желтоқсанда «ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ-мен 2021 жылға дейінгі мерзімге шарт жасалды. 2022 жылғы 26 желтоқсанда «ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ-мен 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі мерзімге шарт жасалды.

2014 жылғы 7 ақпанда Топ Мұнай және газ министрлігімен № 3996-УВС Қызылорда, Ақтөбе және Қарағанды облыстарында орналасқан учаскенің аумағында көмірсутекті ресурстарды барлауға арналған жер қойнауын пайдалану келісімшартын (бұдан әрі - «Келісімшарт») жасады. Жер қойнауын пайдалану келісімшарты 6 жылға жасалды. 2020 жылғы 20 қаңтарда Келісімшартқа № 7 Қосымша келісімге қол қойылды, соған сай Келісімшарт «Барлауға және өндіруге арналған келісімшарт» деп аталды, оның мазмұны жаңа «Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы кодексінің» талаптарына сәйкес келе бастады, Келісімшарттың мерзімі 2022 жылғы 31 желтоқсанға дейін ұзартылды. 2020 жылғы 22 қыркүйекте № 8 Қосымша келісімге қол қойылды, соған сай Келісімшарттың мерзімі 2023 жылғы 31 қазанға дейін ұзартылды. 2022 жылы тестілік өндіру шеңберінде Топ 12.227 тонна (2021 жыл: 28.560 тонна) мұнайды өндіріп, сатты.

Компанияның заңды мекенжайы мына мекенжайда орналасқан: Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Чайковский көшесі 95-үй. Топтың 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығаруға Бас директор мен Бас бухгалтер 2023 жылғы 30 мамырда бекітті.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі Кеңес («ХҚЕС жөніндегі Кеңес») жариялаған редакцияда Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік келесі баптарды қоспағанда, бастапқы құнның негізінде әзірленді: 2016 жылдың 1 тамызынан бастап қайта бағаланған құны бойынша ескерілетін негізгі құралдар және есеп саясаты мен осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ескертпелерінде сипатталған басқа да баптар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ (жалғасы)**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен берілген және арнайы келісілген жағдайларды қоспағанда, бұл шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі барлық мәндер мың теңгеге жуықталған.

Үздіксіз қызмет қағидаты

Шоғырландырылған қаржылық есептілік қызметтің үздіксіздік қағидатының негізінде әзірленген, әрі ол әдеттегі қызметтің барысында әдеттегі қызметтің жалғастырылуын, активтердің өткізілуін және міндеттемелердің өтелуін көздейді.

Топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде 1.476.930 мың теңге (2021 жыл ішінде: 947.380 мың теңге) сомасында таза залал шекті және есепті күнге Топтың ағымдағы міндеттемелері оның ағымдағы активтерінен 18.634.352 мың теңгеге асты (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 11.503.030 мың теңгеге).

Топтың банк қарыздарын өтеу, сауда кредиторлық берешекті төлеу, жоспарланған барлау және бағалау қызметін жалғастыру әрі үздіксіз қызмет қағидатын қолдау қабілеті Топтың таяу арада қосымша ақша қаражатын тартуына байланысты болады. Осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің күніне басшылықтың Топ бас компаниядан немесе байланысты тараптардан банк қарыздарын өтеу үшін қосымша қаражатты тарту арқылы өз қызметін үздіксіз жүзеге асыра алады және неснелік келісімдердің талаптарын келесі он екі айдың ішінде сәтті реттей алады деп есептеуіне жеткілікті негіздері бар. Жоғарыда аталған талаптар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде күмән тудыра алатын елеулі белгісіздіктің болуына нұсқайды.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікке активтердің ескерілген сомалардың өтелуіне және жіктелуіне қатысы бар немесе егер Топ өз қызметін үзіліссіз негізде жүзеге асыра алмаған жағдайда, қажет болып қалуы мүмкін сомалар мен міндеттемелердің жіктелуіне қатысты қандай да бір түзетулер жатпайды.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ**Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер**

Топ 2022 жылғы I қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енетін бірқатар стандарттар мен түзетулерді алғаш рет қолданды. Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

«Ауыртпалық түсіретін шарттар: шартты орындау шығындары» 37 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

Ауыртпалық түсіретін шарт - бұл міндеттемелерді орындаудың сөзсіз шығындары (яғни, Топ шартпен байланысты болғандықтан оны болдырмауға болмайтын шығындар) оның орындалуынан күтілетін экономикалық пайдадан асатын шарт.

Түзетулер шарттың ауыртпалық түсіретін немесе шығын әкелетінін бағалау кезінде ұйымға осындай шарт бойынша тауарларды немесе қызметтерді өндірумен тікелей байланысты шығындарды, оның ішінде қосымша шығындарды (мысалы, тікелей еңбек шығындары мен материалдардың құнын) және шарт бойынша қызметпен тікелей байланысты шығындарды бөлуді (мысалы, шартты орындау үшін пайдаланылатын жабдықтар амортизациясы және шарттың орындалуын басқару және қадағалау құны) қосу қажет екенін көрсетеді. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес және егер олар шарт бойынша контрагентке нақты түрде жүктелмесе, бағалаудан шығарылады.

Топ есепті кезең басындағы жағдай бойынша барлық міндеттемелерді орындамаған шарттарға қатысты түзетулерді қолданады.

Түзетулер енгізілгенге дейін Топ ауыртпалық түсіретін шарттарды анықтамады, өйткені шарттар бойынша сөзсіз шығындар (яғни оларды орындау шығындары) шарттарға тікелей байланысты қосымша шығындарды ғана қамтыды. Түзетулерді қолдану нәтижесінде Топ басқа да тікелей байланысты шығындардың белгілі бір санаттарын шарттарды орындау шығындарын бағалауға енгізді. Осылайша, Топ 2022 жылғы I қаңтардағы жағдай бойынша ауыртпалық түсіретін шарттардың резервін көрсетті, ол 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұлғайтылды.

Өтпелі ережелерге сәйкес Топ есепті жылдың басындағы жағдай бойынша өзінің барлық міндеттемелерін әлі орындамаған шарттарға түзетулер қолданады, онда ол түзетулерді бірінші рет қолданады (бірінші қолдану күні) және салыстырмалы көрсеткіштерді қайта есептемеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер - «Концептуалдық негіздерге» сілтемелер

Түзетулер ХҚЕС-тің *«Концептуалдық негіздердің»* алдыңғы нұсқасына сілтемені стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен, 2018 жылғы наурызда шығарылған ағымдағы нұсқаға сілтемемен ауыстырады.

Түзетулер *«Бағалау міндеттемелері, шартты міндеттемелер мен шартты активтер»* 37 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2 күннің» әлеуетті табысының немесе шығындарының пайда болуын болдырмас үшін *«Бизнесерді біріктіру»* 3 ХҚЕС-те (IFRS) мойындау қағидатынан ерекшелікті немесе егер олар жеке операциялардың шеңберінде туындаған болса, *«Міндетті төлемдер»* 21 КРМФО (IFRIC) Түсіндірмелерін қосты. Ерекшелік ұйымдардан 37 ХҚЕС (IAS) критерийлерін немесе 21 КРМФО (IFRIC) түсіндірмелерін қолдана отырып, сатып алу күніндегі жағдай бойынша ағымдағы міндеттеменің бар-жоғын анықтауды талап етеді, сәйкесінше, *Концептуалдық негіздер* ережелерін қолданудың орнына.

Түзетулер сондай-ақ шартты активтер сатып алынған күні танылмайтынын түсіндіретін 3 ХҚЕС-ке (IFRS) жаңа абзацты қосады.

Өтпелі ережелерге сәйкес Топ түзетулерді перспективті түрде қолданады, яғни есепті жыл басталғаннан кейін пайда болатын бизнесердің бірігуіне, онда ол түзетулерді алғаш рет қолданады (алғаш рет қолдану күні).

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізген жоқ, өйткені Топта есепті кезең ішінде бұл түзетулердің қолданылу аясына жататын шартты активтер, міндеттемелер және шартты міндеттемелер туындамады.

«Жалдау» 16 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - «Негізгі құралдар: мақсатына лайық пайдаланғанға дейінгі түсімдер»

Түзетулер ұйымдарға негізгі құрал объектісінің бастапқы құнынан бұл объектіні орналасқан жеріне дейін жеткізу және оны басшылықтың ниетіне сәйкес пайдалану үшін талап етілетін жай-күйге келтіру процесінде жасалған бұйымдарды сатудан түскен қандай да бір түсімдерді есептен шығаруға тыйым салады. Осының орнына ұйым мұндай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ бұл бұйымдарды шығару құнын пайданың немесе зиянның құрамында мойындайды.

Өтпелі ережелерге сәйкес Топ түзетулерді тек ұйым бұл түзетулерді алғаш рет қолданатын кезеңде ең бірінші болып ұсынылған қаржылық есептіліктің басталу күніне (немесе содан кейін) пайдалану үшін қолжетімді болған негізгі құралдардың объектілеріне қатысты ретроспективті түрде қолданады.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Топ негізгі құралдарды ең ерте көрсетілген кезеңнің басынан бастап пайдалануға жарамды күйге келтіру процесінде өндірілген мұндай өнімдерді сатпады.

«Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолдану» 1 ХҚЕС-ке (IFRS) - «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш рет қолданатын еншілес ұйым»

Түзету 1 ХҚЕС(IFRS) D16 (a) тармағының ережелерін қолдануды шешетін еншілес компанияға, егер бизнесті шоғырландыру және біріктіру рәсімдеріне байланысты ХҚЕС бойынша есепке бас ұйымның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды негізге ала отырып, валютаны қайта есептеуден жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға мүмкіндік береді, оның аясында бас ұйым еншілес компанияны сатып алды, ешқандай түзетулер болған жоқ. Бұл түзету 1 ХҚЕС-тің (IFRS) D16(a) тармағының ережелерін қолдануды шешкен қауымдасқан ұйымдарға немесе бірлескен кәсіпорындарға қолданылады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Компания халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші рет қолданып отырған жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**

Жаңа стандарттар, түсіндірмелер және қолданыстағы стандарттар мен түсіндірмелерге түзетулер (жалғасы)

«Қаржы құралдары» 9 ХҚЕС (IFRS) – «Қаржылық міндеттемелердің мойындалуы тоқтаған жағдайда «10% тестісін» жүргізу кезіндегі комиссиялық сыйақы»

Түзету ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің талаптары бастапқы қаржылық міндеттеменің талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетіндігін бағалау кезінде ескеретін комиссиялық сыйақы сомаларын нақтылайды. Мұндай сомаларға тек, кредитор немесе қарыз алушы басқа тараптың атынан төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушының арасында төленген немесе алынған сомалар ғана жатады. *«Қаржы құралдары: Тану және бағалау» 39 ХҚЕС-ке (IAS) ұқсас түзетулер ұсынылмады.*

Өтпелі ережелерге сәйкес Топ түзетулерді ол бұл түзетуді алғаш рет қолданатын (алғаш рет қолданатын күн) жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе содан кейін) түрлендірілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты қолданады. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Топта есепті кезең ішінде қаржы құралдарының түрлендірілуі болмады.

Түзету ұйымдардың есепке 41 ХҚЕС-тің (IAS) қолданылу аясына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезіндегі салық салумен байланысты ақша ағындарын есепке алмайтындығы туралы 41 ХҚЕС-тің (IAS) 22-тармағындағы талапты алып тастайды.

Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ешқандай әсерін тигізбеді, өйткені Топтың есепті күнгі жағдай бойынша 41 ХҚЕС-ке (IAS) қатысты активтері болмады.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін шығару күніне шығарылған, бірақ күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірмелер келтіріледі. Топ осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірмелерді, егер қолданылатын болса, олардың күшіне ену күнінен бастап қолдануға ниет білдіріп отыр

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ХҚЕС жөніндегі Кеңес ақпаратты ашып көрсету мен бағалау, ұсыну және ашып көрсету мәселелерін қарастыратын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа ауқымды стандарты 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» шығарды. 17 ХҚЕС (IFRS) күшіне енгенде, ол 2005 жылы шығарылған 4 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттарын» ауыстырады. 17 ХҚЕС (IFRS) оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттардың барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан ерекшеленетін сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу талаптарымен белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Қолданылу аясынан бірнеше ерекшелік бар. 17 ХҚЕС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады, әрі ол сақтандырушылар үшін барынша тиімді әрі бірізді болып табылады. Алдыңғы жергілікті есепке алу саясаттарына негізделетін 4 ХҚЕС (IFRS) талаптарымен салыстырғанда, 17 ХҚЕС (IFRS) сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты моделін ұсынып, есепке алудың барлық ақылға қонымды аспектілерін қамтиды.

17 ХҚЕС-тің (IFRS) негізінде келесімен толықтырылған ортақ модель жатыр:

- Тікелей қатысу талаптарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір түрлендірулер (ауыспалы сыйақы әдісі);
- Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттарға арналған.

17 ХҚЕС (IFRS) 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну қажет. Ұйым 17 ХҚЕС-тің (IFRS) алғаш рет қолданылу күніне немесе соған дейін 9 ХҚЕС (IFRS) пен 15 ХҚЕС (IFRS) қолданады деген талаппен мерзімінен бұрын қолдануға жол береді. Бұл стандарт Топқа қатысты қолданылмайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу»

2020 жылғы қаңтарда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 1 ХҚЕС-тің (IAS) 69-76 тармақтарына түзетулерді шығарды, оларда міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді етіп жіктеуге қатысты талаптар түсіндіріледі. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- Міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығы деп нені түсінуге болады;
- Міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңына болуы тиіс;
- Міндеттемелердің жіктелуіне ұйымның міндеттемелерді реттеу мерзімін кейінге қалдыру құқығын орындау ықтималдылығы да ықпалын тигізбейді;
- Міндеттеменің талаптары оның жіктелуіне ықпалын тигізбейді, тек егер айырбасталатын міндеттемеге ендірілген туынды құрал өз бетімен үлестік құрал болып табылмаса ғана.

Бұл түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы мерзімнен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Бұл түзетулер Топқа айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

«Бухгалтерлік бағалауды айқындау» 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер

2021 жылғы ақпанда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулерді шығарды, оларда «бухгалтерлік бағалар» анықтамасы енгізіледі. Түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер және кателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен бірге, құжатта ұйымдардың бухгалтерлік бағаларды әзірлеу үшін өлшеу әдістерін және бастапқы деректерді қалайша пайдаланатындығы түсіндіріледі.

Түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді және аталған кезеңнің басталу күніне немесе содан кейін орын алатын есеп саясатындағы өзгерістер мен бухгалтерлік бағалардағы өзгерістерге қолданылады. Бұл фактінің ашылып көрсетілу талабымен мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі.

Бұл түзетулер Топқа айтарлықтай әсерін тигізбейді деп күтілуде.

1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер

2021 жылғы ақпанда ХҚЕС жөніндегі Кеңес 1 ХҚЕС-ке (IAS) және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулерді шығарды, олар ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсету кезінде маңыздылық туралы пайымдауды қолдануға көмектесетін нұсқаулық пен мысалдарды қамтиды. Түзетулер ұйымдарға ұйымдардың есеп саясатының «елеулі ережелерін» ашып көрсетуі туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашып көрсету туралы талапқа ауыстыру есебінен, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашып көрсетуі туралы шешімдерді қабылдауы кезінде маңыздылық ұғымын қалайша қолдануы тиіс екендігіне қатысты нұсқаулықты қосу есебінен есеп саясаты туралы барынша пайдалы ақпаратты ашып көрсетуге көмектесуі тиіс.

1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. ХҚЕС-ті қолдану жөніндегі №2 іс жүзіндегі ұсынымдарға түзетулер есеп саясаты туралы ақпаратқа маңыздылықты айқындауды қолдануға қатысты міндетті емес нұсқаулықты қамтитындықтан, бұл түзетулердің күшіне ену күнін көрсету қажет емес.

Қазіргі уақытта Топ бұл түзетулердің әсерін бағалауда, әрі олар Топтың есеп саясаты туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне әсер ете алады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар (жалғасы)**

12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер - «Бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық сату»

2021 жылғы мамырда Кеңес 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер шығарды, оған сәйкес 12 ХҚЕС (IFRS) бойынша активтер мен міндеттемелерді бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған салықтарды танудан босату көлемі қысқарды. Енді ол бастапқы тану кезінде шегерілетін және салық салынатын уақыт айырмашылықтарының тең сомалары пайда болатын операцияларға қолданылмайды. Түзетулер ең ерте ұсынылған салыстырмалы кезеңнің басынан бастап туындайтын операцияларға қолданылады. Сонымен қатар, ең ерте ұсынылған салыстырмалы кезеңнің басындағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық активі (салық салынатын пайда жеткілікті болған жағдайда) және кейінге қалдырылған салық міндеттемесі жалға алу мен пайдаланудан шығару міндеттемелеріне байланысты шегеруге және салық салуға жататын барлық уақытша айырмашылықтар үшін танылуы керек. Қазіргі уақытта Топ түзетулердің әсерін бағалауда.

16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер - Кері жалдау арқылы сату кезіндегі жалдау міндеттемелері

2022 жылғы қыркүйекте ХҚЕС жөніндегі Кеңес «Кері жалдау арқылы сату кезінде жалдау міндеттемелері» 16 ХҚЕС (IFRS) түзетуін жариялады.

16 ХҚЕС-ке түзету (IFRS) сатушы-жалға алушы сатушы-жалға алушы сақтаған құқыққа қатысты қандай да бір пайда немесе зиян сомасын мойындауға әкелмейтіндей кері жалға беруден туындайтын жалдау міндеттемесін бағалайтын кері жалдау операциялары бойынша активтер мен міндеттемелерді кейінгі бағалау талаптарын анықтайды.

Түзету кері жалдаудан туындайтын жалдау міндеттемелерін бағалауға нақты талаптарды қамтымайды. Кері жалдаудан туындайтын жалдау міндеттемелерін бастапқы бағалау 16 ХҚЕС-ке (IFRS) А қосымшасындағы жалдау төлемдерінің жалпы анықтамасынан ерекшеленетін «жалдау төлемдерін» сатушы-жалға алушыға әкелуі мүмкін. Сатушы-жалға алушыға 8 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес өзекті және шынайы болып табылатын ақпаратқа әкелетін, есеп саясатын әзірлеу және қолдану қажет болады.

1 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2024 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. Қазіргі уақытта Топ түзетулердің әсерін бағалауда.

Активтер мен міндеттемелерді айналымдағы/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді етіп жіктеу

Қаржылық жағдай туралы есепте Топ активтер мен міндеттемелерді олардың айналымдағы/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді етіп жіктелуінің негізінде ұсынады. Актив мына жағдайларда, егер:

- Оны сату болжанса немесе ол әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналса;
- Ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін арналса;
- Оны есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) айдың ішінде өткізу болжанса; немесе
- Есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде 12 (он екі) айдың ішінде міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға немесе айырбастауға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе оның баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме мына жағдайларда ағымдағы болып табылады, егер:

- Оны әдеттегі операциялық циклдің шеңберінде өтеу болжанса;
- Ол негізінен сауда жасау мақсаттары үшін ұсталса;
- Ол есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) айдың ішінде өтелуге тиіс болса; немесе
- Топтың есепті кезең аяқталғаннан кейін кем дегенде 12 (он екі) айдың ішінде міндеттемелердің өтелу мерзімін ұзартуға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Кейінгі қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)****Шетел валютасындағы операциялар**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік теңгемен білдірілген. Теңге функционалдық валюта және Топтың осы шоғырландырылған қаржылық есептілігін білдіру валютасы болып табылады.

Шетел валюталарындағы операциялар бастапқыда операцияның жасалу күніне қолданылатын бағам бойынша функционалдық валютада ескеріледі. Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданылатын функционалды валютаның ресми нарықтық бағамы бойынша қайта есептеледі. Барлық бағамдық айырмалар жиынтық зиян туралы есепте көрсетіледі.

Тарихи құнның негізінде шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күнге қайта есептеледі. Әділ құн бойынша шетелдік валютада бағаланатын монетарлық емес активтер әділ құн белгіленген күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Әділ құны бойынша бағаланатын монетарлық емес баптарды кері қайта есептеу бойынша туындайтын кірістер немесе шығындар мұндай баптың әділ құнының өзгеруінен кірістерді немесе шығындарды мойындауға сәйкес қаралады (яғни әділ құны бойынша кірісі немесе шығыны басқа жиынтық кірісте немесе пайда мен шығындарда танылатын баптар бойынша бағамдық айырма, сондай-ақ тиісінше басқа да жиынтық кірісте немесе пайда мен шығындарда танылады).

Қазақстан Республикасында ресми айырбастау бағамдары ретінде Қазақстан қор биржасында («ҚҚБ») белгіленген орташа алынған валюта бағамдары қолданылады.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде теңгеге қатысты шетел валюталарының келесі айырбастау бағамдары пайдаланылды:

Жыл соңындағы айырбастау бағамы (теңгеге)	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
1 АҚШ доллары	462,65	431,80
1 еуро	492,86	489,10
1 жапон йенасы	3,5	3,75

Бір жылғы орташа айырбастау бағамы (теңгеге)	2022 жыл	2021 жыл
1 АҚШ доллары	458,77	426,04
1 еуро	481,73	504
1 жапон йенасы	3,49	3,88

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша танылады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден және аяқталмаған өндірістен басқа) және қайта бағалау күнінен кейін танылған құнсызданудан болатын зиянды, олар болған жағдайда, шегере отырып әділ құны бойынша жүзеге асырылады.

Топ өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың әділ құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезең-кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншікті капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе зиян құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оң қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе зиян құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған баланстық құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен бірге қайта бағалау күніне жинақталған амортизация мен құнсыздану активтің жалпы баланстық құнының бір мезгілдегі төмендеуімен алынып тасталады және содан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін қосымша бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Негізгі құралдар (жалғасы)**

Негізгі құралдардың құнына сондай-ақ құрал-жабдықтардың бөлшектерін ауыстыру құны және егер оларды капиталдандыру критерийлері орындалса, ұзақ мерзімді құрылыс жобалары болған жағдайда қарыздар бойынша шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың едәуір құрамдастарын ауыстыру қажет болғанда, Топ осы сияқты құрамдастарды оларға тән болатын дербес пайдалы қызмет ету мерзімдерімен жекелеген активтер ретінде мойындайды және оларды лайықты түрде амортизациялайды.

Сол сияқты, негізгі техникалық шолып тексеруді жүргізген кезде сонымен байланысты шығындар, егер мойындаудың барлық критерийлері орындалса, құрал-жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында мойындалады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар олар болған сәтте пайда немесе зиян құрамында мойындалады.

Амортизация активтердің пайдалы қызметін бағалау мерзімінің ішінде желілік әдіспен былайша есептеледі:

	Жылдар
Үйлер мен ғимараттар	15-30
Машиналар мен құрал-жабдықтар	5-20
Көлік	7-10
Басқасы	2-20

Газ турбиналары өндірістік әдіспен амортизацияланады. Өндірістік әдіс бойынша амортизация мөлшерлемесін есептеу сағаттардың жалпы резервінен нақты пайдаланылған мотосағаттардың негізінде есептеледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизация әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай түзетіледі.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте бұл активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады. Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін жиынтық зиян туралы есепке кіргізіледі.

Аяқталмаған құрылыс

Аяқталмаған құрылыс бастапқы құны бойынша ескеріледі және құрылыс процесінде негізгі құралдармен, орнатуды және монтажды күтетін жабдықпен, сондай-ақ құрылыста және күрделі жөндеуде пайдаланылатын материалдармен білдірілген. Аяқталмаған құрылысқа құрылыстың, құрал-жабдықтардың өзіндік құны және басқа да тікелей шығындар кіреді. Құрылыс аяқталғанда немесе машиналар мен жабдықтар пайдалану үшін дайын болғанда, нысан тиісті санатқа аударылады.

Аяқталмаған құрылысқа амортизация есептелмейді.

Алынған қарыздар бойынша шығындар

Топтың ниетіне сәйкес пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін ұзақ уақыт кезеңін міндетті түрде талап ететін активті сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысы бар қарыз алулар бойынша шығындар мұндай активтің бастапқы құнының бір бөлігі ретінде капиталданады. Қарыз алулар бойынша барлық өзге шығындар келтірілген кезеңдегі шығындарға жатқызылады. Қарыз алулар бойынша шығындарға пайыздардың төленуі және ұйым қарызға алынған қаражатпен байланысты шеккен басқа да шығындар жатады.

Барлау және бағалау активтері

Геологиялық және геофизикалық шығыстар мұндай шығындар болған сәтте есептен шығарылады. Барлау ұнғымаларына тікелей жататын шығындар ұнғыманың бұрғылануы аяқталмайынша және мұндай бұрғылаудың нәтижелері бағаланбайынша барлау және бағалау активтерінің құрамында капиталданады. Мұндай шығындар жалақыны, материалдар мен жанармайды, электр энергиясы мен мердігерлерге төлемдерді қамтиды. Егер көмірсутектер табылмаса, барлау шығыстары кеуіп кеткен ұнғыма бойынша шығыстар ретінде есептен шығарылады. Егер коммерциялық әзірленуі жеткілікті болатын басқа да ұнғымаларды (барлау немесе құрылымдық-іздістіру ұнғымалары) қосу мүмкін бағалауға жататын көмірсутектер табылған жағдайда, мұндай шығыстар актив ретінде ескерілуін жалғастырады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Барлау және бағалау активтері (жалғасы)**

Осы сияқты барлық шығындар кемінде жылына бір рет әзірлеуді жалғастыру немесе табылғаннан пайда алудың қандай да бір тәсілі туралы ниетті растау үшін техникалық, коммерциялық және басқару тексеруіне жатады. Егер бұл бұдан былай орын алмаса, шығындар есептен шығарылады.

Мұнай мен газдың қорлары дәлелденгенде және әзірлеуді жалғастыруға шешім қабылданғанда, тиісті шығындар мұнай-газ активтерінің құрамына аударылады.

Барлауға арналған лицензияны сатып алу шығындары

Барлауға арналған лицензияларды сатып алу шығындары тиісті кен орынның коммерциялық өндірісі басталған күннен бастап лицензия мерзімінің ішінде өндіріс шығасыларының бірлігі әдісі бойынша амортизацияланады.

Активтің пайдалы қызмет етуінің күтілетін мерзімі жыл сайынғы негізде қайта қаралады және қажет болған жағдайда, пайдалы қызмет ету мерзімінің өзгеруі перспективті түрде ескеріледі.

Барлау және бағалау активтерінің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Топ барлау және бағалау активтерін құнсыздану мәніне тексереді, әрі мұндай активтер әзірлеу бойынша материалдық және материалдық емес активтердің құрамына немесе активтердің құнсыздануына нұсқайтын фактілер мен жағдайлар болғанда аударылады.

Бір немесе одан да көп төмендегі фактілердің және жағдайлардың болуы Топ барлау әрі бағалау активтерін құнсыздану мәніне тексеруге міндетті екендігіне нұсқайды (тізбесі толық болып табылмайды):

- Соның ішінде Топ белгілі бір учаскені барлауға құқылы болған кезең өтіп кеткенде немесе таяу арада өтеді және оның ұзартылуы күтілмейді;
- Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды одан әрі барлауға және бағалауға едәуір шығыстар бюджетке қосылмаған және жоспарланбайды;
- Белгілі бір учаскеде минералды ресурстарды барлау және бағалау минералды ресурстардың коммерциялық тиімді көлемдерін анықтауға әкеліп соқтырмады және Топ белгілі бір учаскеде мұндай қызметті тоқтату шешімін қабылдады;
- Топтың белгілі бір учаскені әзірлеу ықтималдылығына карамастан барлау және бағалау активтерінің баланстық құны нәтижелі әзірлеудің немесе өткізудің нәтижесінде толық шамада өтелмейді деген жеткілікті деректері бар.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ барлау және бағалау активтерінің құнсыздану индикаторларын анықтамады.

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар өзіндік құнының ең аз мәні немесе таза өткізу құны бойынша ескеріледі. Құнға қорларды нақты орналасқан жерге дейін жеткізу және оларды тиісті жай-күйге келтіру шығындары кіреді. Тауар-материалдық қорлардың өзіндік құны орташа алынған құнның әдісі бойынша айқындалады. Таза өткізу құны өндірісті аяқтауға арналған болжамды шығыстарды және өткізуге арналған бағаланған шығындарды шегере отырып, әдеттегі қызмет барысында болжамды сату бағасы ретінде айқындалады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Топ әрбір есепті күнге активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Топ активтің өтелетін құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағындарын жасайтын бөлімшенің (ААЖБ) өтелетін құны - бұл сатуға арналған шығындарды шегергенде, (ААЖБ) активінің әділ құны және (ААЖБ) активін пайдаланудан болатын құндылық. Өтелетін құн негізінен басқа активтер немесе активтер тобы жасайтын ағындардан тәуелсіз ақша қаражатының ағындарын актив жасаған жағдайда ғана жеке актив үшін анықталады. Егер активтің ағымдағы құны немесе ААЖБ өтелетін сомадан асып кетсе, онда актив құнсызданған ретінде қаралады және оның құны өтелетін сомаға дейін кемітіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)**

Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары салық салынғанға дейін дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады, әрі ол ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және активке тән тәуекелдерді көрсетеді. Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер, егер ондайлар орын алса, ескеріледі. Олар болмаған кезде бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептеулер бағалау коэффициенттерімен, еншілес компаниялардың нарықта еркін айналымдағы акциялары бағасының баға белгілеулерімен немесе әділ құнның басқа да қолжетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ құнсыздану сомасын Топтың жеке активтер жатқызылатын әр ААЖБ үшін жеке дайындалатын жан-жақты жоспарлары және болжамды есеп айырысуларын басшылыққа ала отырып айқындайды. Осы жоспарлар мен болжамды есептеулер әдетте бес жылды құрайды. Бұдан да ұзақ кезеңдер үшін бесінші жылдан кейін болжамды келешек ақша ағындарына қатысты қолданылатын ұзақ мерзімді өсім үрдістері есептеледі.

Құнсыздану шығындары (қорлардың құнсыздануын қоса алғанда) жиынтық зиян туралы есепте танылады.

Топ әрбір есепті күнге активтің бұрын мойындалған құнсыздану шығындарының жоқ немесе қысқарған екендігінің белгілері бар-жоғын айқындайды. Егер мұндай белгі бар болса, Топ активтің немесе ААЖБ-ның өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудан болған бұрын мойындалған шығындар, егер құнсызданудан болған соңғы шығын мойындалған уақыттан бастап активтің өтелетін құнын айқындау үшін пайдаланылған бағалауда өзгеріс болған жағдайда ғана, қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда баланстық құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, баланстық құны бойынша танылуы мүмкін. Құнның осылайша қалпына келтірілуі жиынтық зиян туралы есепте танылады.

Қаржы құралдары – бастапқы тану және кейіннен бағалау

Бір ұйымда қаржы активінің және екінші ұйымда қаржылық міндеттеменің немесе үлестік құралдың пайда болуына әкеліп соқтыратын кез келген шарт қаржы құралы болып табылады.

Қаржы активтері***Бастапқы тану және бағалау***

Қаржы активтері алғаш рет танылғанда кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа да жиынтық кіріс (БЖК) арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржы активтерінің бастапқыда танылған кездегі жіктелуі шартта көзделген қаржы активі мен Топ бұл активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель бойынша ақша ағындарының сипаттамаларына тәуелді болады. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ қаржы активтерін бастапқыда пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құны бойынша бағалайды. Қаржыландырудың едәуір компонентін қамтымайтын немесе соған қатысты Топ іс жүзіндегі сипаттың жеңілдетілуін қолданған сауда дебиторлық берешек 15 ХҚЕС-ке (IFRS) сәйкес айқындалған мәміленің бағасы бойынша айқындалады.

Қаржы активін амортизацияланған құны бойынша немесе басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әрбір құралдың деңгейінде жасалады.

Топ қаржы активтерін басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель ақша ағындарын әкелу мақсатында Топ өзінің қаржы активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындарының шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта (стандартты талаптарда жасалатын сауда-саттық) қабылданған қағидамен белгіленген мерзімде активтерді жеткізуді талап етуші қаржы активтерін сатып алу немесе сату бойынша барлық операциялар ол жасалған күнге, яғни Топ активті сатып алуға немесе сатуға өзіне міндеттеме қабылдаған күнге танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау*

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері төрт санатқа жіктеледі:

- Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- Ұйымның қарауына қарай басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланған деп жіктелген қаржы құралдары (үлестік құралдар);
- Пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері.

2022 жылдың 31 желтоқсанына Топтың басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық құралдары, басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құралдары және пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері болған жоқ.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Бұл санат Топ үшін барынша орынды болып табылады. Топ қаржы активтерін амортизацияланған құны бойынша бағалайды, егер келесі талаптардың екеуі де орындалса:

- Қаржы активі бизнес-модельдің шеңберінде ұсталады, оның мақсаты қаржы активтерін шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұстау болып табылады; және
- Қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерге борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебінен төлемдер ғана болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздейді.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе зиян активтің мойындалуы тоқтаған, ол түрлендірілген немесе құнсызданған жағдайда пайданың немесе зиянның құрамында танылады.

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына Топ сауда дебиторлық берешекті жатқызады.

Тануды тоқтату

Қаржы активі (немесе қолданылуына қарай – қаржы активінің бір бөлігі немесе сол сияқты қаржы активтері тобының бір бөлігі) мойындалуын тоқтатады (яғни, Топтың қаржылық жағдай туралы есебінен алынып тасталады), егер:

- Активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; не болмаса
- Топ активтен ақша ағымын алу құқығын берсе не болмаса үшінші тарапқа түсетін ақша ағымдарын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша ешбір елеулі кідірусіз төлеу бойынша өз мойнына міндеттеме алса; және не болмаса (а) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы берсе, не болмаса (б) Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен пайданы бермей, оларды сақтамаса, бірақ осы активтің бақылауын берсе.

Егер Топ өзінің активтен ақша ағынын алу барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Топ активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты іс жүзінде бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, Топ берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде тануын тоқтатады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқық пен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепілдік түрін қабылдайтын жалғасатын қатысу келесі өлшемдердің: активтің бастапқы баланстық құны немесе төленуін Топ талап етуі мүмкін өтемақының ең көп соманың ең азы бойынша бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Қаржы активтері (жалғасы)***Қаржы активтерінің құнсыздануы*

Топ пайда немесе зиян арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын барлық борыштық құралдарға қатысты күтілетін несиелік зиянды (КНЗ) бағалау резервін мойындайды. КНЗ шартқа сәйкес тиесілі болатын ақша ағындары мен Топ бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталған алуды күтіп отырған барлық ақша ағындарының арасындағы айырманың негізінде есептеледі. Күтілетін ақша ағындарына ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын несиелік сапасын арттырудың басқа тетіктерінен болатын ақша ағындары жатады.

КНЗ екі кезеңде танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары бойынша келесі 12 айдың (12 айлық күтілетін несиелік зиян) ішінде мүмкін болатын дефолттардың салдарынан туындауы мүмкін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады. Солар бойынша бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралдары үшін несиелік тәуекел айтарлықтай ұлғайған дефолттың орын алу мерзімдеріне қарамастан (бүкіл мерзім үшін күтілетін несиелік зиян) осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімінің ішінде күтілетін несиелік зиянға қатысты залалға бағалау резерві құрылады.

Сауда дебиторлық берешекке және шарт бойынша активтерге қатысты Топ КНЗ-ны есептеу кезінде жеңілдетілген тәсілді қолданады. Әрбір есепті күнге Топ қаржы активінің немесе қаржы активтері тобының құнсыздануының объективті белгілерінің болуын бағалайды. Қаржы активі немесе қаржылық активтер тобы активті бастапқы мойындаудан кейін орын алған бір немесе одан артық оқиға (орын алған «шығынның туындау жағдайы») нәтижесінде құнсызданудың объективті дәлелі болған жағдайда құнсызданған болып есептеледі, әрі олар сенімді түрде бағалауға болатын қаржылық актив немесе қаржылық активтер тобы бойынша күтілетін болашақ ақша қаражаты ағындарына әсер етті. Құнсыздану дәлелі борышкер немесе борышкерлер тобы айтарлықтай қаржылық қиыншылықтар көріп отырғанын көрсетуді, өзінің қарызын өтей алмауды немесе берешектің пайыздарын немесе негізгі сомасын төлеуді тиынақты жүзеге асырмауды, сондай-ақ олар банкроттық немесе өзге түрде қаржылық қайта ұйымдастыру рәсімін жүргізуі мүмкін болуын қамтиды. Сонымен бірге, мұндай дәлелдерге бағалауға болатын қаржы құралы бойынша күтілетін келешек ақша ағындарының азаюына көрсететін байқалатын деректер, атап айтқанда, мерзімі өткен берешек көлемдерінің және борыштарды төлеу міндеттемелерін орындаудан бас тартулармен белгілі бір өзара байланысты болатын экономикалық жағдайлардың өзгеруі жатады.

Қаржылық міндеттемелер*Бастапқы тану және бағалау*

Қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде тиісінше пайда немесе зиян; несиелер мен қарыздар, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде Топтың қарауына қарай жіктелген туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлы қаржылық міндеттемелер бастапқыда оларға мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (несиелер, қарыздар мен кредиторлық берешек болған жағдайда) әділ құны бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелеріне сауда және басқа да кредиторлық берешек, несиелер мен басқа да қарыздар кіреді. Топтың пайда немесе зиян, тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындаған туынды құралдар арқылы әділ құны бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде бастапқыда мойындалған кезде ол айқындаған қаржылық міндеттемелері жоқ.

Одан кейінгі бағалау

Қаржы активтерін келесі тәсілмен кейіннен бағалау олардың жіктелуіне тәуелді болады:

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер (несиелер мен қарыздар)

Бастапқыда танылғаннан кейін пайыздық несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша пайда мен зиян оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТІЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Әділ құнды бағалау (жалғасы)**

Әділ құны бағаланатын немесе шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер төменде сипатталған әділ құн көздерінің иерархиясы шеңберінде жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төмен деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде жіктеледі:

- 1-Деңгей - ұқсас активтер немесе міндеттемелер бойынша (қандай да бір түзетулерсіз) белсенді нарықта нарықтық баға белгілеулері;
- 2-Деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері;
- 3-Деңгей - Иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құны бойынша бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте мерзімді негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында Топ әрбір есепті кезеңнің соңына жіктеуді қайта талдай отырып (жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде) иерархия көздерінің деңгейлері арасында аудару фактісін айқындайды.

Резервтер

Егер Топтың өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдағы міндеттемесі, осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Топ резервтердің кейбір бөлігінің немесе барлығының өтемақысын алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жекелеген актив ретінде тек өтемақының алынуы күмән келтірмеген жағдайда ғана мойындалады. Резервке қатысты шығыс өтемақыны шегере отырып, жиынтық зиян туралы есепте көрсетілген.

Егер ақшаның уақытша құнының ықпалы елеулі болса, резервтер салық салынғанға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады, әрі ол қолданылатын жағдайда нақты міндеттемеге тән болатын тәуекелдерді көрсетеді. Егер дисконттау қолданылса, резервтің ұлғаюы уақыт өтісімен қаржыландыру бойынша шығындар ретінде мойындалады.

Салықтар***Ағымдағы табыс салығы***

Салық активтері және ағымдағы кезең үшін ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы, – есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей капиталда мойындалған баптарға қатысты ағымдағы табыс салығы пайда мен зиянның құрамында емес, капитал құрамында мойындалады. Топ басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы есепті күнге шоғырландырылған қаржылық есептілік мақсаттары үшін уақытша айырмаларды айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнесті біріктіру болып табылмайтын мәміленің барысында активті немесе міндеттемені бастапқыда мойындау нәтижесінде туындайтын және операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік табысқа, сол сияқты салық салынатын пайдаға немесе зиянға ықпал етпейтін жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Салықтар (жалғасы)***Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)*

Кейінге қалдырылған салық активтері барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша, есептен шығарылатын уақыт айырмаларына қатысты кейінге қалдырылған салық активі операцияны жасау сәтіне бухгалтерлік пайдаға, салық салынатын пайдаға немесе залалға әсер етпейтін мәміле бойынша активтің немесе міндеттеменің бастапқыда мойындалуының нәтижесінде туындаған жағдайлардан басқа, соған қарсы есептен шығарылатын уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайда болады деген едәуір ықтималдылық бар барлық есептен шығарылатын уақыт айырмалары бойынша мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралып, кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын табысқа қол жеткізу шамалы деп бағаланатын дәрежеде азаяды. Мойындалмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік береді деген едәуір ықтималдық туындаған дәрежеде ғана мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелер қабылданған немесе нақты қабылданған есепті күнгі жағдай бойынша салық мөлшерлемелерінің (және салық заңнамасының) негізінде актив өткізіледі, ал міндеттеме өтеледі деген есепті жылда қолданатын болады деп болжанатын салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Пайда немесе зиян құрамында мойындалған баптарға қатысты кейінге қалдырылған салық пайда немесе зиян құрамында мойындалмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізіндегі операцияларға сәйкес не болмаса басқа да жиынтық кірістің құрамында немесе тікелей капиталда мойындалады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, егер заңи тұрғыдан бекітілген ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерді есепке алу құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар дәл сол салық салынатын компанияға немесе салық органына қатысты болса, бір біріне қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Салық заңнамасында нетто негіздегі сатулар және сатып алулар бойынша қосылған құн салығын (ҚҚС) өтеу көзделеді. Осылайша, өтелуге жататын ҚҚС, сатулар бойынша ҚҚС-ты шегере отырып, сатып алулар бойынша ҚҚС-ты білдіреді.

Төлеуге ҚҚС

Төленуге жататын ҚҚС бухгалтерлік есеп шоттарында Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес ҚҚС салынатын тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді көрсетуден болған кірістерге есептеледі.

Өтелуге жататын ҚҚС

Өтелуге жататын ҚҚС бухгалтерлік есеп шоттарында ҚҚС-пен бірге сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер бойынша және егер ондайлар кіріс алу мақсатында пайдаланылса көрсетіледі.

Әрбір есепті күнге өтелуге жататын ҚҚС шоты бойынша сома әрбір салық төлеуші үшін төленуге жататын ҚҚС шоты бойынша сомамен есепке алынуы тиіс.

Дивидендтер

Топ бөлінуі бекітілгенде және бұдан былай Топтың карауында калмағанда, дивидендтердің төленуіне қатысты міндеттемені мойындайды. «Акционерлік қоғамдар туралы» Заңға сай бөлу амалын акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім

Топ қызметі электр қуатын өндірумен және сатумен байланысты. Топ түсім алуды көздейтін өзі жасаған шарттарда әдетте ол сатушы ретінде болады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛКЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім (жалғасы)***Электр қуатын сату*

Электр қуатын сатудан түскен түсім электр қуаты сатып алушыға электр қуаты жүйелі оператор («КЕГОК» АҚ) растаған өлшеу құралдарының деректері бойынша беру құралдарын берілетін әр айдың соңында танылады. Төлем әдетте аванстық төлемдермен жасалады.

Шарттар ауыспалы сыйақыны, көлемі үшін жеңілдіктерді, ең аз көлемді немесе «ал немесе төле» шарттық қағидаты бойынша талаптарды көздемейді.

Электр қуатын сатып алу-сату шарттарында электр қуатын тікелей беруден ерекшеленетін өзге уәделер мен міндеттер жоқ.

Электр қуатының әзірлігін қолдау қызметтерін көрсету

Қызметтердің көрсетілуінен түскен түсім электр станциясын аттестациялау нәтижелері, электр қуатымен жыл сайынғы орталықтандырылған сауда-саттықтың, сондай-ақ жүйелік оператордың бір айдағы коэффициенттерінің мәндері туралы актінің қорытындылары бойынша әр айдың соңында танылады. Көрсетілетін қызметтер орындалуға жататын жеке міндеттер болып табылады. Қызметтерді көрсету шарттарында өзге уәделер мен міндеттер жоқ.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құн және сату үшін қолда бар деп жіктелген пайыздық қаржы активтері бойынша бағаланатын барлық қаржы құралдары бойынша пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып мойындалады, әрі ол қаржы құралын болжамды пайдалану мерзімінің бойында немесе егер бұл орынды болса, қаржы активінің немесе міндеттеменің таза баланстық құнына дейінгі ұзақ емес кезеңнің ішінде күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімдерін дисконттайды. Пайыздық кіріс жиынтық зиян туралы есепте қаржылық кірістер құрамына енгізіледі.

Қаржыландырудың айтарлықтай компоненті

Әдетте, Топ сатып алушылардан қысқа мерзімді аванстық төлемдерді алады. 15 ХҚЕС-те (IFRS) көзделген практикалық сипаттағы жеңілдікті пайдалану нәтижесінде Топ сатып алушыға уәде етілген тауарларды немесе қызметтерді беру мен сатып алушының мұндай тауардың немесе қызметтердің ақысын төлеу арасындағы кезең бір жылдан аспайды деп күтіп отырса, шарттарда қаржыландырудың едәуір құрамдасының ықпалын ескере отырып өтемақының уәде етілген сомасын түзетпейді.

Шарт бойынша қалдықтар*Сауда дебиторлық берешек*

Дебиторлық берешек Топтың шартсыз болып табылатын өтемақыға құқықты береді (яғни мұндай өтемақы төленуге жататын сәттің орын алуы тек уақыт өтуімен ғана негізделген). Қаржы активтеріне катысты есеп саясаты «Қаржы құралдары – бастапқы мойындау және кейінгі бағалау» бөлімінде қарастырылады.

Шарт бойынша міндеттемелер

Шарт бойынша міндеттеме – бұл сатып алушыға тауарларды немесе қызметтерді беру міндеті, әрі солар үшін Топ сатып алушыдан өтемақыны алды (не болмаса соя үшін өтемақы төленуі тиіс). Егер сатып алушы өтемақыны Топ тауарды немесе қызметті сатып алушыға бермес бұрын төлейтін болса, төлем жасалған сәтте немесе төлем төленуге тиісті болатын сәтте (қайсысының бұрын басталуына қарай) шарт бойынша міндеттеме танылады. Шарт бойынша міндеттемелер Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындағанда түсім ретінде танылады.

Жалдау

Шарттың жасалу сәтіне Топ жалдау келісімі жалдау болып табылатындығын не болмаса белгілерін қамтитындығын бағалайды. Өзгеше айтқанда, Топ шарт сәйкестендірілген активті белгілі бір уақыт кезеңінің ішінде өтемақының орнына пайдаланылуын бақылау құқығын беретіндігін айқындайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жалдау (жалғасы)***Топ жалға алушы ретінде*

Топ, қысқа мерзімді жалдауды және төмен құны бар активтерді жалдауды қоспағанда, барлық жалдау шарттарын мойындауға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолданады. Топ жалдау төлемдерінің жасалуына қатысты жалдау міндеттемелерін және пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды, олар базалық активтерді пайдалану құқығын білдіреді.

Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Топ жалдаудың басталу күніне (яғни базалық актив пайдалану үшін қолжетімді болатын күнге) пайдалану құқығы нысанындағы активтерді мойындайды. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзете отырып жинақталған амортизация мен құнсызданудан жинақталған залалды шегере отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтердің бастапқы құнына жалдау бойынша мойындалған міндеттемелердің көлемі, болған бастапқы тікелей шығындар және жалдаудың басталу күніне немесе жалдау бойынша алынған ынталандырушы төлемдерді шегере отырып жасалған жалдау төлемдері жатады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер келесі кезеңдердің барынша қысқасы бойына желілік әдіспен амортизацияланады: жалдау мерзімі немесе активтердің пайдалы қызмет етуінің болжамды мерзімі.

Егер жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығы Топқа өтетін болса немесе егер активтің бастапқы құны оны сатып алуға арналған опционның орындалуын көрсетсе, актив оның пайдалы қызмет ету мерзімінің бойына амортизацияланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер де құнсыздану мәніне тексеріледі.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдаудың басталу күніне Топ жалдау мерзімінің ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін мойындайды. Жалдау төлемдеріне алынуға жататын жалдау бойынша кез келген ынталандыратын төлемдерді, индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болатын құбылмалы жалдау төлемдерін және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленетін сомаларды шегере отырып белгіленген төлемдер (оның ішінде іс мәні бойынша белгіленген төлемдер) жатады. Жалдау төлемдеріне, егер Топтың бұл опционды орындайтындығына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционын орындау бағасы және егер жалдау мерзімі Топтың жалдауды тоқтату опционын әлеуетті орындауын көрсететін болса, жалдауды тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу жатады. Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді болмайтын құбылмалы жалдау төлемдері мұндай төлемдердің жүзеге асырылуына әкеп соқтыратын оқиға немесе талап орын алатын кезеңде шығыстар ретінде (олар қорларды өндіру үшін болған жағдайлардан басқа) танылады.

Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін Топ жалдаудың басталу күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады, өйткені жалдау шартында көзделген пайыздық мөлшерлеме оңай айқындала алмайды. Жалдаудың басталу күнінен кейін жалдау бойынша міндеттемелер көлемі пайыздардың есептелуін көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады. Сонымен қатар, Топ түрлендірілген, жалдау мерзімі өзгерген, жалдау төлемдері өзгерген (мысалға, мұндай төлемдерді айқындау үшін пайдаланылатын индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруімен негізделген келешек төлемдердің өзгеруі) немесе базалық активті сатып алуға арналған опционды бағалау өзгерген жағдайда жалдау міндеттемелерінің баланстық құнын қайта бағалайды. Топ жалдау бойынша міндеттемелерді «Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер» құрамында көрсетеді.

Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау

Топ офис пен автомобильдерді қысқа мерзімді жалдауға қатысты мойындаудан босатуды өзінің қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни жалдаудың басталу күніне жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын мерзімді құрайтын және сатып алу опционын қамтымайтын шарттарға) қолданады. Сондай-ақ Топ төмен құны бар офистік жабдықты жалдауға қатысты мойындаудан босатуды құны төмен деп есептелетін активтерді жалдау шарттарына қолданады. Қысқа мерзімді жалдау мен төмен құны бар активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімінің бойына желілік әдіспен шығыстар ретінде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Жалдау (жалғасы)***Топ жалға беруші ретінде*

Сол бойынша Топтың активті нелік етумен байланысты барлық тәуекелдер және пайда іс жүзінде қалатын жалдау операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Туындайтын жалдау кірісі жалдау мерзімінің бойына тікжелілік әдіспен ескеріледі және өзінің операциялық сипатына орай жиынтық зиян туралы есепте түсімге қосылады. Операциялық жалдау шартын жасау кезінде болатын бастапқы тікелей шығындар жалға берілген активтің баланстық құнына қосылады және жалдау кірісі сияқты дәл сондай негізде жалдау мерзімінің ішінде мойындалады. Шартты жалдау ақысы олар алынған кезеңде түсімнің құрамында мойындалады.

Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы тану кезінде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесстерді біріктіру нәтижесінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніне олардың әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша ескеріледі. Өнімдерді әзірлеуге капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, ұйым ішінде жасалған материалдық емес активтер капиталдандырылмайды және тиісті шығындар ол туындаған кезең үшін пайданың немесе зиянның құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі шектелген не болмаса айқындалмаған болуы мүмкін.

Шектелген тиімді пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзімнің ішінде амортизацияланады және егер мұндай материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Шектелген тиімді пайдалану мерзімі бар материалдық емес актив үшін амортизациялау мерзімі мен әдісі кем дегенде әрбір есепті кезеңнің соңында қайта қаралады. Тиімді пайдаланудың күтілетін мерзімінің немесе активте көрсетілген келешек экономикалық пайданы тұтынудың болжамды құрылымының өзгеруі амортизациялау мерзімін немесе әдісін өзгертеді және бухгалтерлік бағалаудың өзгеруі ретінде ескеріледі. Шектелген тиімді пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтердің амортизациясы бойынша шығыстар материалдық емес активтердің функциясына сәйкес келетін шығыстардың сол санатындағы жиынтық зиян туралы есепте танылады.

Белгісіз тиімді пайдалану мерзімі бар материалдық емес активтер амортизацияланбай, жыл сайын не жеке-жеке не болмаса ақша қаражатын жасайтын бірліктердің деңгейінде құнсыздану мәніне тестіленеді.

Белгісіз пайдалану мерзімі бар материалдық емес активті тиімді пайдалану мерзімі бұл активті белгісіз тиімді пайдалану мерзімі бар активтің санатына жатқызудың қаншалықты лайықты екендігін айқындау мақсатында жыл сайын қайта қаралып отырады. Егер бұл қолайлы болса, тиімді пайдалану мерзімін бағалауды - белгісізден белгілі мерзімге өзгерту - перспективті негізде жүзеге асырылады.

Материалдық емес активтің мойындалуы ол есептен шығарылғанда (яғни оны алушы бақылауға ие болатын күнге) немесе оны пайдаланудан немесе есептен шығарылудан ешқандай келешек экономикалық пайда болмағанда тоқтатылады. Активтерді тануды тоқтатудың нәтижесінде туындайтын пайда немесе зиян (есептен шығарудан түскен түсімдер мен активтің баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептеледі) жиынтық зиян туралы есепке енгізіледі.

Зерттеу және әзірлеу шығындары

Зерттеу шығындарының пайда болу шамасына қарай олар шығыстарға жатқызылады. Нақты өнімді әзірлеу шығындарының нәтижесінде туындайтын материалдық емес актив Топ келесіні көрсете алғанда ғана танылады:

- Материалдық емес активті әзірлеуді аяқтаудың техникалық жүзеге асырылуы және оны пайдалануға немесе сатуға жарамды күйге келтіру;
- Материалдық емес активті әзірлеуді аяқтау ниеті, сондай-ақ активті пайдалану немесе сату мүмкіндігі мен ниет;
- Актив келешек экономикалық пайданы жасайтындығы;
- Әзірлеуді аяқтау үшін жеткілікті ресурстардың болуы;
- Активті әзірлеу барысында шығындарды сенімді бағалау қабілеті.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ АСПЕКТИЛЕРІНЕ ШОЛУ (жалғасы)****Материалдық емес активтер (жалғасы)***Зерттеу және әзірлеу шығындары (жалғасы)*

Актив ретінде әзірлеу шығындары бастапқыда танылғаннан кейін активтер жинақталған құнсыздану шығындары мен жинақталған амортизация шегерілген бастапқы құны бойынша ескеріледі. Активтің амортизациясы әзірлеу аяқталғаннан кейін басталады, актив пайдалануға дайын болғанда және келешек экономикалық пайданы алудың болжамды кезеңінің ішінде жасалады. Амортизация сатудың өзіндік құнның құрамында көрсетіледі. Әзірлеу кезеңінің ішінде актив жыл сайын құнсыздануға тестіленеді.

Ақша қаражаты және қысқа мерзімді депозиттер

Қаржылық жағдай туралы есептегі ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттерге банктер мен кассадағы ақшалай қаражат және өтеу мерзімі 3 ай немесе одан аз болатын, құнның өзгеруіне елеусіз тәуекелге ұшырайтын қысқа мерзімді депозиттер жатады. Ақша қаражатының қозғалысы туралы есептің максаттары үшін ақша қаражаты мен оның баламалары жоғарыдағы анықтамаға сай ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттерден тұрады, өйткені олар Компанияның ақша қаражатын басқару қызметінің ажырамас бөлігі болып есептеледі.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР МЕН БАҒАЛАУЛАР

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін әзірлеу оның басшылығынан пікір білдіруін, есепте көрсетілетін кіріс сомаларына, шығыстарға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ мұндай баптар туралы және шартты міндеттемелер туралы ақпараттың ашылып көрсетілуіне ықпал ететін бағалау мәндері мен жорамалдарды айқындауды талап етеді. Осы жорамалдар мен бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік мұндай жорамалдар мен бағалаулар қабылданатын активтердің немесе міндеттемелердің ағымдағы құнына қатысты келешекте едәуір түзетулер жасауды қажет етуі мүмкін нәтижелерге әкеліп соқтыруы мүмкін.

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің баланстық құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін: Топтың жорамалдары мен бағалау мәндері ол шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау сәтіне қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Дегенмен ағымдағы міндеттемелер мен келешекке қатысты жорамалдар нарықтық өзгерістерге немесе Топ бақыламайтын жағдайларға орай өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олар болатын шамаға қарай жорамалдарда көрсетіледі.

Негізгі құралдарды қайта бағалау

2016 жылы Топ негізгі құралдарды қайта бағалады. Топ үйлер, ғимараттар, беру құрылғылары, машиналар мен жабдықтар кіретін негізгі құралдардың әділ құнын бағалау үшін аккредитацияланған тәуелсіз бағалаушыны тартты. Негізгі құралдардың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн иерархиясында 3-деңгейге жатады (қадағаланбайтын бастапқы деректер). Бағалау нәтижесінде 28.652.162 мың теңге мөлшеріндегі сома 2016 жылғы 4 тамыздағы жағдай бойынша әділ құн ретінде танылды. Бағалау нысандарының әділ құнын анықтау үшін мыналар: шығынды тәсіл шеңберінде мамандандырылған активтерді, үйлерді, ғимараттар мен беру құрылғыларын бағалау үшін ірілендірілген жалпыланған құн көрсеткіштерінің әдісі және тозуды шегере отырып ұсыныс бағасының негізінде орнын ауыстыру әдісі пайдаланылды; технологиялық жабдық пен машиналарды бағалау үшін тозуды шегере отырып ұсыныс бағасының негізінде орнын ауыстыру әдісі және индексті әдіс пайдаланылды. Мамандандырылмаған активтерді, көлік құралдарын және басқа да негізгі құралдарды бағалау үшін нарықтық ақпарат әдісі пайдаланылды. Кірісті тәсілдің шеңберінде негізгі құралдардың барабар табыстылығын тестілеу үшін экономикалық және функционалды тозуды анықтау немесе жоқтығы мақсатында дисконтталған ақша ағындарының әдісі пайдаланылды. Әділ құнды бағалау кезінде 13,93% дисконттау мөлшерлемесі (WACC) пайдаланылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР МЕН БАҒАЛАУЛАР (жалғасы)****Қаржылық емес активтердің құнсыздануы**

Егер активтің немесе акша ағындарын тудыратын бөлімшенің теңгерімдік құны сату шығындарын шегергендегі әділ құн және пайдаланудан болған құндылық өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтелетін құннан асатын болса орын алады. Сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құнның есебі ұқсас активтерді сатып алу-сатудың міндетті мәмілелері бойынша қолда бар аппаратқа немесе активтің шығарылуына байланысты шегілген қосымша шығындарды шегергенде қадағаланатын нарықтық бағаға негізделеді. Пайдаланудан болатын құндылықтың есебі дисконтталған акша ағындарының үлгілеріне негізделген. Акша ағындары бюджеттен келесі бес жылға алынады және оған Топтың жүргізуге әлі де болса міндеттемелері жоқ қайта құрылымдау бойынша қызмет немесе акша ағындарын жасайтын бөлімшенің құнсыздану мәніне тексерілетін активтің нәтижелерін жақсартатын келешектегі елеулі инвестициялар жатпайды.

Әрбір есепті кезеңде Топ құнсыздану индикаторларының болуын анықтау үшін әрбір активті және акша қаражатын әкелетін («әкелуші бірлік») активтер тобын бағалайды. Егер мұндай индикатор болып шықса, өтелетін құн лайықты түрде бағаланады. Бұл есептеулер электр қуатына арналған ұзақ мерзімді тариф, дисконт мөлшерлемесі, күрделі жөндеу, операциялық шығындар және басқа да бағалаулар сияқты бағалау мен жорамалдарды пайдалануды қажет етеді. Егер активтің немесе активтер тобының баланстық құны олардың өтелетін құнынан асатын болса, актив немесе активтер тобы құнсызданған болып есептеледі, олардың баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды.

Барлау және бағалау бойынша активтердің құнсыздануы

Топ басшылығы барлау және бағалау бойынша активтердің баланстық құнын 6 ХҚЕС талаптарына сәйкес құнсыздану мәніне тексереді. 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша барлау және бағалау активтерінің құнсыздану белгілері болмады. Топ басшылығы келесі талаптарды назарға алды:

- Барлау жұмыстарын жүргізу кезеңі 2023 жылғы 31 қазанға дейін ұзартылды;
- Коммерциялық табылғаннан кейін Топтың өндіруге арналған келісімшарттарға қол қою арқылы әзірлеу кезеңіне өтуге айрықша құқығы бар;
- Соңғы сейсмикалық 2Д және 3Д зерттеулерін, сондай-ақ бұрғылау жұмыстарын түсіндіру нәтижелеріне сүйене отырып, Басшылық Топтың Келісімшарттық аумағын барлау және бағалау бойынша одан кейінгі жұмыстарға айтарлықтай шығындар жасауды жоспарлап отыр;
- 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Қаракөл кен орындарындағы қорларды бекіту туралы оперативті есеп алды;
- Топ жұмыс бағдарламасы бойынша шығындарды қаржыландыруды жалғастыруды жоспарлап отыр.

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімі

Топ негізгі құралдар объектілерінің қалған пайдалы қызмет мерзімін, кем дегенде әрбір есепті жылдың соңына бағалайды. Егер күтілген жағдайлар бұрынғы бағалаулардан ерекшеленетін болса, өзгерістер 8 ХҚЕС (IAS) «*Есеп саясаты, есепті бағалаудағы өзгерістер және қателер*» сәйкес есепті бағалаудағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Сот істеріне қатысты шартты міндеттемелер мен резервтер

Шартты міндеттемелер мен резервтер өз табиғатына орай тек бір немесе бірнеше оқиғаның келешекте орын алған немесе орын алмаған жағдайда ғана реттеледі. Шартты міндеттемелер мен резервтерді бағалау анықтамасы бойынша келешек оқиғалардың нәтижесіне қатысты пайымдаулар мен бағалау мәндерінің елеулі көлемін пайдалануды білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР МЕН БАҒАЛАУЛАР (жалғасы)****Объектілерді пайдаланудан шығару міндеттемесі**

Топ мұнай және газ ұңғымаларын жою және консервациялау бойынша шығындарға қатысты бағалау міндеттемесін көрсетеді. Пайдаланудан шығару бойынша шығындар есепті ақша ағындарын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың келтірілген құны бойынша ескеріледі және тиісті активтің бастапқы құнының бөлігі ретінде танылады. Ақша ағындары пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін 6,16% мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконт амортизациясы пайда болуына қарай шығыстар шотына қарайды және жиынтық зиян туралы есепте қаржыландыру шығындары ретінде танылады. Пайдаланудан шығару бойынша есепті келешек шығындар жыл сайын сараланып, қажеттілігіне қарай түзетіледі. Есепті келешек шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады.

Кейінге қалдырылған салық активтері

Кейінге қалдырылған салық активтері соған қарсы салық зияны есепке алынуы мүмкін салық салынатын пайданы алу ықтимал болып табылатын шамада барлық пайдаланылмаған салық зияны бойынша танылады. Келешек салық салынатын табысты алудың ықтимал мерзімдерінің және оның өлшемдерінің негізінде шоғырландырылған қаржылық есептілікте мойындауға болатын кейінге қалдырылған салық активтерінің сомаларын, сондай-ақ салықтық жоспарлау стратегиясын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдаулары қажет.

Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім

Топ сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімнің көлеміне және мойындау мерзіміне айтарлықтай әсерін тигізетін келесі пайымдауларды пайдаланды:

Топ қызметі электр қуатын қуат көзімен жабдықтайтын кәсіпорындарға сатумен байланысты. Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түскен түсім сатып алушы бір мезгілде Топ ұсынатын пайданы алатын әрі пайдаланатын кезең ішінде мойындалады.

Топ түсімді алуды көздейтін барлық жасалған шарттар бойынша принципал ретінде болады, өйткені барлық жағдайларда да ол шарт бойынша өз мойнына міндеттемелер алған негізгі тарап болып табылады, баға белгілеуге қатысты іс-қимыл жасау еркіндігіне не және қорлардың құнсыздану тәуекеліне және несиелік тәуекелге ұшырағыш болады.

Көрсетілетін қызметтер сатып алушылармен жасалған шарттарға сай орындалуға жататын жеке міндеттер болып табылады. Шарттар ауыспалы сыйақыны, көлемі үшін жеңілдіктерді, электр қуатының ең аз көлемді немесе «ал немесе төле» шарттық қағидаты бойынша талаптарды көздемейді.

5. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР

Материалдық емес активтер барлау келісімшарттарының негізінде жасалған құм-киыршық тас қоспасы, құм, саз және балшық сияқты жалпы таралған пайдалы қазбаларды (ЖТПҚ) өндіруге арналған келісімшарттармен білдірілген және барлау әрі бағалау сатысында болған шығыстардан тұрады.

ЖТПҚ өндіруге арналған келісімшарттар 2044 жылғы 17 сәуірге дейінгі мерзімге жасалған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

<i>Мың теңгемен</i>	Ғимарат пен құрылыс-жайлар	Машиналар мен құрал-жабдықтар	Басқалары	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
Бастапқы құн					
2021 жылғы 1 қаңтарға	6.326.552	32.630.352	360.922	859.964	40.177.790
Түсім	–	10.153	2.955	1.811.713	1.824.821
Есептен шығару	–	(898.573)	(208.099)	–	(1.106.672)
ТМҚ-ға/дан аудару	–	–	–	–	–
Аударымдар	–	1.717.845	82.378	(1.800.223)	–
2021 жылғы 31 желтоқсанға	6.326.552	33.459.777	238.156	871.454	40.895.939
Түсім	–	1.097	–	60.145	61.242
Есептен шығару	–	(108.468)	(6.957)	–	(115.425)
Аударымдар	–	18.850	1.713	(20.563)	–
2022 жылғы 31 желтоқсанға	6.326.552	33.371.256	232.912	911.036	40.841.756
Жинақталған амортизация					
2021 жылғы 1 қаңтарға	2.399.258	16.842.625	276.605	–	19.518.488
Бір жылға есептеу	281.013	1.767.911	59.407	–	2.108.331
Есептен шығару	–	(810.998)	(208.003)	–	(1.019.001)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	2.680.271	17.799.538	128.009	–	20.607.818
Бір жылға есептеу	280.987	1.944.627	55.986	–	2.281.600
Есептен шығару	–	(96.185)	(6.702)	–	(102.887)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	2.961.258	19.647.980	177.293	–	22.786.531
Қалдық құны					
2021 жылғы 31 желтоқсанға	3.646.281	15.660.239	110.147	871.454	20.288.121
2022 жылғы 31 желтоқсанға	3.365.294	13.723.276	55.619	911.036	18.055.225

Топтың «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-нан алынған Топтың қарыздары бойынша 2009 жылдан қамтамасыз ету ретінде кепілге қойылған белгілі бір негізгі құралдары (тиісті инфрақұрылыммен бірге ГТЭС-Ақшабұлақ жылжымалы және жылжымайтын мүлік) болды. 2020 жылы бұл негізгі құралдар «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-нан алынған Топтың қарыздары бойынша қамтамасыз ету ретінде «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның пайдасына («Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-нан кейін кепілдің екінші кезегі) қайта кепілге қойылған (13-ескертпе). 2022 жылғы 31 желтоқсанға кепілге қойылған негізгі құралдардың қалдық құны 17.144.189 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 19.416.667 мың теңге) болды.

2022 жылғы 31 желтоқсанға негізгі құралдарға бастапқы құны 1.918.321 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 434.691 мың теңге) болатын толығымен амортизацияланған негізгі құралдар кіреді.

Егер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздандуды шегергенде, активтер бастапқы баға бойынша ескерілсе, қаржылық есептілікке қосылған негізгі құралдар әр қайта бағаланған санатының теңгерімдік құны төмендегідей көрсетіледі:

<i>Мың теңгемен</i>	Ғимарат пен құрылыс-жайлар	Машиналар мен құрал-жабдықтар	Басқалары	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2021 жылғы 31 желтоқсанға	2.306.774	7.105.796	110.147	871.454	10.394.171
2022 жылғы 31 желтоқсанға	2.122.683	6.103.269	55.619	911.036	9.192.607

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. БАРЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ АКТИВТЕРІ**

Барлау және бағалау активтеріне мыналар кіреді:

<i>Мың теңгемен</i>	Барлау және бағалау активтері
2021 жылғы 1 қаңтарға	29.759.871
Түсім	1.687.077
Тестілік мұнайды сату	(2.558.506)
2021 жылғы 31 желтоқсанға	28.888.442
Түсім	1.074.148
Тестілік мұнайды сату	(1.288.879)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	28.673.711

2021 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанына барлау және бағалау активтеріне келесі капиталданған шығыстар кіреді:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Ұңғымаларды бұрғылау	22.437.502	21.616.028
Сейсмикалық барлау	8.616.796	8.616.796
Жалақы және тиісті салықтар	1.152.229	1.070.188
Геологиялық барлау жұмыстары	1.029.702	1.019.026
Деректерді өңдеу және түсіндіру	917.615	917.615
Іздестіру жұмыстарының жобасы	642.454	564.416
Электрбарлау	380.588	380.588
Бағдарламалық жасақтамаға техникалық қолдау көрсету қызметтері	377.462	348.710
Қазақстандық кадрларды оқыту	314.015	314.015
Тарихи шығындар	165.566	165.566
Бағдарламалық жасақтама	152.185	152.185
Өңірдің әлеуметтік дамуы	92.764	92.764
Қорларды бағалау	99.534	66.368
Барлау құқығы	54.795	54.795
Кен орындарын жайғастыру	69.507	49.506
Активтерді жою міндеттемелері	39.128	39.128
Амортизация	29.168	29.168
Тестілік мұнайды сату	(7.897.299)	(6.608.420)
	28.673.711	28.888.442

8. ТАУАР-МАТЕРИАЛДЫҚ ҚОРЛАР

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қосалқы бөлшектер мен материалдар	307.427	261.549
Тест мұнайы	-	11.872
Басқасы	27.645	31.971
	335.072	305.392

9. БЕРІЛГЕН АВАНСТАР

2022 жылғы 31 желтоқсанға берілген аванстар 47.494 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 174.681 мың теңге) сомасына газ бен басқа да қызметтерді сатып алғаны үшін төленді. 2022 жылғы 31 желтоқсанда ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстар газ турбиналық қондырғысын және оның қосалқы бөлшектерін сатып алу үшін 559.208 мың теңге сомасына төленді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**10. АҚША ҚАРАЖАТЫ МЕН ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ**

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен қысқа мерзімді салымдар	266.000	1.266.000
Теңгемен ағымдағы банк шоттары	117.327	3.031
АҚШ долларында ағымдағы банк шоттары	702	4.942
Жапон йенасымен ағымдағы банк шоттары	-	26.640
Резерв	(1.764)	-
	382.265	1.300.613

Қысқа мерзімді салымдар бойынша 14%-14,75% тең болатын мөлшерлеме белгіленген. Салымдар әртүрлі мерзімдерге ақша қаражатында Топтың мұқтажына қарай (бір күннен үш айға дейінгі) мерзімге орналастырылады.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша пайдалануы шектелген ақша қаражаты 352.876 мың теңге және тиісінше 329.353 мың теңге мөлшерінде ұнғымаларды жою міндеттемелерін орындау үшін орналастырылған мамандандырылған банк салымымен білдірілген.

11. КАПИТАЛ

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Әрқайсы 1.000 теңге болатын жай акциялар	35.670.200	35.670.200
	35.670.200	35.670.200

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың акционерлік капиталы 35.670.200 мың теңге болды. 2017 жылғы 10 наурызда Топ Жауапкершілігі шектеулі серіктестіктен Акционерлік қоғамға қайта ұйымдастырылды, соның нәтижесінде төленген акционерлік капитал 25.470.200 мың теңге болды. Қайта ұйымдастыру кезінде 12.768.801 мың теңге мөлшеріндегі активтерді қайта бағалау резерві және 604.601 мың теңге мөлшеріндегі бөлінбеген зиян акционерлік қоғамның жарғылық капиталына ауыстырылды.

2019 жылғы 21-23 қазанда Топтың 10.200.000 жай акциясы орналастырылып, номиналы бойынша ақысы төленді, бұл ретте оның құрылымы мен Акционерлердің үлесі өзгеріссіз қалды. Осылайша, 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша номиналы 1.000 (бір мың) теңге болатын Топтың 35.670.200 жай акциясы орналастырылып, ақысы төленді.

Акцияның баланстық құны

ҚҚБ -ның 2010 жылғы 4 қазандағы шешіміне сәйкес қаржылық есептілікте ҚҚБ бекіткен ережелерге сәйкес есептелген, есепті күнге бір жай акцияның баланстық құны туралы деректер болуы тиіс.

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Активтердің жиыны	51.179.796	53.415.833
Минусы: міндеттемелер жиыны	24.535.353	25.294.460
Минусы: МЕА	86.657	86.657
Таза активтер	26.557.786	28.034.716
Орналастырылған жай акциялардың саны	35.670.200	35.670.200
Акцияның баланстық құны, мың теңге	0,74	0,79

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ПАЙЫЗДЫҚ ҚАРЫЗДАР**

Мың теңгемен	Валюта	Номиналды мөлшерлеме	Өтеу мерзімі	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	Теңге	19,75%	2023 жылғы 8 желтоқсан	16.847.237	-
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	АҚШ доллары	5%	2023 жылғы 8 желтоқсан	-	16.742.555
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ	Теңге	3,2%, 7,76%	2023 жылғы 14 желтоқсан	2.541.192	3.581.132
«Joint Resources» АҚ (23-ескертпе)	Теңге	3,2%, 3,0%	2024 жылғы 1 қаңтар	631.040	631.040
«Позитив А» АҚ (23-ескертпе)	Теңге	3,20%	2024 жылғы 1 қаңтар	76.120	76.120
«FCI Management» ЖШС (23-ескертпе)	Теңге	3,20%	2024 жылғы 1 қаңтар	75.525	75.525
EuroAsia Construction ЖШС (23-ескертпе)	Теңге	3,20%	2024 жылғы 1 қаңтар	21.469	21.469
Қарыздардың жиыны				20.192.583	21.127.841
12 айдың ішінде өтелуге жататын соманы шегере отырып				(18.721.691)	(12.821.961)
12 айдан кейін өтелуге жататын сомалар				1.470.892	8.305.880

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2020 жылғы 10 желтоқсанда Топ 2020 жылғы 10 желтоқсандағы № KS 01-20-37 несие желісін ашу туралы дербес келісімді жасап, «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-да 38.850 мың АҚШ доллары жалпы сомаға несие желісін ашты. Қарыз сомасы дәл сол күні толығымен игерілді. Қарыз мерзімі 2020 жылғы 10 желтоқсаннан бастап 2023 жылғы 8 желтоқсанға дейін сыйақы мөлшерлемесі жылдық 5%. «Bank RBK» Банкі» АҚ-дағы берешекті қайта қаржыландыру несие желісінің мақсаты болып табылады. Несие бойынша қамтамасыз ету газ турбиналы электр станцияның негізгі құралдарының нысандары, автокөлік («Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-нан кейін кепілге екінші кезек). 2022 жылғы 28 қаңтарда Топ қарызды теңгеге айырбастады, сыйақы мөлшерлемесі жылдық 12,5%-ға өзгертілді. 2022 жылғы 27 желтоқсанда сыйақы мөлшерлемесі жылдық 19,75%-ға дейін көтерілді және негізгі борышты өтеудің бірінші траншы 2023 жылдың 31 наурызына дейін кейінге қалдырылды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілге қойылған активтердің баланстық құны 17.144.190 мың теңге болды (6-ескертпе). Сондай-ақ 2014 жылғы 7 ақпандағы УВС-ты барлауға және өндіруге арналған № 3996-УВС келісімшарты қамтамасыз ету болып табылады.

Ковенанттар (көрсеткіштер)

«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-мен қол қойылған несие келісімдерінің талаптары бойынша Топ қаржылық емес ковенанттарды орындауға міндетті. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ барлық қаржылық емес ковенанттарды орындады.

«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ

2009 жылғы шілдеде Топ «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-да 74.257 мың АҚШ доллары жалпы сомаға несие желісін ашты, 2011 жылғы наурызда несие желісі 90.000 мың АҚШ долларына дейін ұлғайтылды. Несие желісінің мақсаты Қазақстан Республикасының Қызылорда облысындағы Ақшабұлақ кен орнында газтурбиналы электрстанциясының құрылысы болып табылады. Несие бойынша қамсыздандыру газтурбиналы электрстанцияның негізгі құралдарының объектілері, автокөлік болып табылады. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілге қойылған активтердің баланстық құны 17.144.189 мың теңгені құрады (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 19.416.667 мың теңге) (6-ескертпе).

2022 жылы «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-нан 166.732 мың теңге мөлшерінде (2021 жылы: 308.195 мың теңге) қарыздар бойынша дисконт амортизациясы қаржылық шығыстар құрамында жиынтық зиян туралы есепте көрсетілген (20-ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ПАЙЫЗДЫҚ ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ (жалғасы)***Ковенанттар (көрсеткіштер)*

«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-мен қол қойылған несиелік келісімінің талаптары бойынша Топ қаржылық және қаржылық емес ковенанттарды орындауға міндетті. 2021 жылы Топ тест мұнайын өткізудің ең аз сомасы бойынша ковенантты бұзды. 2021 жылғы 31 желтоқсанға «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ Топқа 2021 жылы тест мұнайын өткізу бойынша қаржылық ковенантты орындамау дефолт оқиғасы болып табылмайтындығының жазбаша растауын ұсынбады. Өйткені 2021 жылғы 31 желтоқсанға «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ-ның қарыздың мерзімінен бұрын өтелуін талап етуге құқығы болды, қарыз сомасы ағымдағы міндеттемелерге қайта жіктелді. 2022 жылғы 16 наурызда, Топ және «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ Бас несиелік келісіміне өзгерістер енгізді, соған сай тест мұнайын өткізумен байланысты қаржылық ковенант алынып тасталды.

2019 жылғы 27 желтоқсанда, Топ және «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ Бас несиелік келісіміне өзгерістер енгізді, соған сай қаржылық ковенанттар DSCR және Қаржылық қарыз/EBIDA 2023 жылдан бастап қолданылады.

«Joint Resources» АҚ

2016 жылғы қарашада Топ геологиялық барлау жұмыстарының бағдарламасын және геологиялық барлау жұмыстарымен ілесіп жүретін өзге де қызметті қаржыландыру мақсатында 5.232.600 мың теңгеден артық емес жалпы сомаға қамтамасыз етілмеген мерзімді қарызды беру туралы шартты жасады. Номиналды пайыздық мөлшерлеме жылдық 3,2% құрайды. 2019 жылғы 23 қазанда қарыз бойынша негізгі борыш толығымен өтелді.

2017 жылғы маусымда Топ геологиялық барлау жұмыстарының бағдарламасын және геологиялық барлау жұмыстарымен ілесіп жүретін өзге де қызметті қаржыландыру мақсатында 1.000.000 мың теңге жалпы сомаға қамтамасыз етілмеген мерзімді қарызды беру туралы шартты жасады. 2019 жылғы 28 тамызда қарыз бойынша негізгі борыш толығымен өтелді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 2024 жылғы 1 қаңтарға дейін өтеу мерзімімен 631.040 мың теңге сомаға (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 631.040 мың теңге) қарыздар бойынша төленбеген пайыздары бар.

«ПОЗИТИВ-А» АҚ

2017 жылғы наурызда Топ геологиялық барлау жұмыстарының бағдарламасын және геологиялық барлау жұмыстарымен ілесіп жүретін өзге де қызметті қаржыландыру мақсатында 968.000 мың теңге жалпы сомаға қамтамасыз етілмеген мерзімді қарызды беру туралы шартты жасады. 2019 жылғы 21 қазанда қарыз бойынша негізгі борыш толығымен өтелді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 2024 жылғы 1 қаңтарға дейін өтеу мерзімімен 76.120 мың теңге сомаға (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 76.120 мың теңге) қарыз бойынша төленбеген пайыздары бар.

«FCI Management» ЖШС

2017 жылғы наурызда Топ геологиялық барлау жұмыстарының бағдарламасын және геологиялық барлау жұмыстарымен ілесіп жүретін өзге де қызметті қаржыландыру мақсатында 969.000 мың теңге жалпы сомаға қамтамасыз етілмеген мерзімді қарызды беру туралы шартты жасады. 2019 жылғы 21 қазанда қарыз бойынша негізгі борыш толығымен өтелді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 2024 жылғы 1 қаңтарға дейін өтеу мерзімімен 75.525 мың теңге сомаға (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 75.525 мың теңге) қарыз бойынша төленбеген пайыздары бар.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. ПАЙЫЗДЫҚ ҚАРЫЗДАР (жалғасы)****«EuroAsia Construction» ЖШС**

2017 жылғы наурызда Топ геологиялық барлау жұмыстарының бағдарламасын және геологиялық барлау жұмыстарымен ілесіп жүретін өзге де қызметті қаржыландыру мақсатында 2.499.000 мың теңге жалпы сомаға қамтамасыз етілмеген мерзімді қарызды беру туралы шартты жасады. Іс жүзінде қарыз 2019 жылғы 18 шілдеде берілді. Номиналды пайыздық мөлшерлеме жылдық 3,2% құрайды. 2019 жылғы 22 қазанда қарыз бойынша негізгі борыш толығымен өтелді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 2024 жылғы 1 қаңтарға дейін өтеу мерзімімен 21.469 мың теңге сомаға (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 21.469 мың теңге) қарыз бойынша төленбеген пайыздары бар.

13. КЕЛІСІМШАРТ БОЙЫНША БАҒАЛАУ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ

<i>Мың теңгемен</i>	Тарихи шығындар	Активтерді жою бойынша міндеттемелер	Персоналды оқыту	Жиыны
2021 жылғы 1 қаңтарға	418.224	75.651	167	494.042
Келісімшарттың бағалау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы (20-ескертіле)	50.187	8.851	–	59.038
Төленгені	–	–	(167)	(167)
2021 жылғы 31 желтоқсанға міндеттемелер сомасы	468.411	84.502	–	552.913
Минусы: міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	–	–	–	–
2021 жылғы 31 желтоқсанға міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	468.411	84.502	–	552.913
Келісімшарттың бағалау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы (20-ескертіле)	56.209	9.887	–	66.096
2022 жылғы 31 желтоқсанға міндеттемелер сомасы	524.620	94.389	–	619.009
Минусы: міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	–	–	–	–
2022 жылғы 31 желтоқсанға міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	524.620	94.389	–	619.009

Келісімшартқа сәйкес (1-ескертіле), Топ геологиялық әрі геофизикалық деректер мен бұрғылау жұмыстары бойынша тарихи шығындарға жататын міндеттемелерді, активтерді жою бойынша міндеттемелерді, персоналды оқыту және өңірді элеуметтік дамыту бойынша міндеттемелерді өз мойнына алды.

14. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына сауда кредиторлық берешек келесі баптармен білдірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдындағы сауда кредиторлық берешек	198.148	220.836
Байланысты тараптардың алдындағы сауда кредиторлық берешек (22-ескертіле)	590.288	6.345
	788.436	227.181

Сауда кредиторлық берешек пайызсыз болып табылады және 30 күннің ішінде өтеліп, теңгемен көрсетілген.

Топ «Каспий мұнай трейдинг» ЖШС-мен мұнайды жеткізуге шарт жасасты. Ал тест мұнайын өндіру кезеңінің аяқталуына байланысты Топ мұнайды шартқа сәйкес жеткізе алмайды. Топ аванс сомасын 2023 жылдың ішінде қайтаруды жоспарлап отыр.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**15. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына шарттар бойынша міндеттемелер келесі баптармен көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Тест мұнайы үшін сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер	-	128.612
Электр энергиясы үшін сатып алушылармен шарттар бойынша міндеттемелер	108.477	119.215
	108.477	247.827

16. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Электр қуатын өткізуден түскен кірістер	7.558.368	6.547.972
Электр қуатының әзірлігін қолдау қызметтерін көрсетуден түскен кірістер	572.005	542.741
Басқа да кірістер	621	67.357
	8.130.994	7.158.070

Электр энергиясын сатудан түскен түсім

ҚР Энергетика министрінің 2018 жылғы 14 желтоқсандағы № 514 бұйрығына сәйкес электр энергиясын өндірушілердің (ЭЭӨ) 47 тобы бар. Топ 2021 жылғы 1 шілдеден бастап 2021-2025 жылдарға арналған электр энергиясының шекті тарифі 12,44 теңге/кВт-сағ бекітілген, электр энергиясын өндіру мен өткізуге арналған шығындарды және жоспарлы пайданы қамтитын 31 ЭЭӨ тобына кіреді.

«Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 52) және 2-11) тармақшаларына сәйкес:

«Энергия өндіруші ұйымнан электр энергиясының босату бағасы – электр энергиясын өткізетін энергия өндіруші ұйымдардың тиісті тобына енгізілген энергия өндіруші ұйымның электр энергиясына арналған шекті тарифінен аспайтын электр энергиясын сату бағасының және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес айқындалған, жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдауға арналған үстемеақының сомасы».

Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдауға арналған үстемеақы - Қазақстан Республикасының жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау саласындағы заңнамасына сәйкес шартты тұтынушылар не білікті шартты тұтынушылар болып табылатын энергия өндіруші ұйымдар үшін электр энергиясын тұтыну аймағына сәйкес жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы айқындайтын баға («Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау бойынша есеп айырысу-қаржы орталығы» АҚ-ның сайты, онда үстемеақы мөлшері жарияланады).

Осылайша, энергия өндіруші ұйымның электр энергиясының сату бағасы электр энергиясының шекті тарифінен және жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдауға арналған үстемеақыдан тұрады.

Үстемеақы тең болатын электр энергиясын тұтынудың бірінші аймағы бойынша шартты тұтынушы тобы:

01.07.2021 ж. бастап - ҚҚС-сыз 1,57 теңге/кВтс,

01.01.2022 ж. бастап - ҚҚС-сыз 1,58 теңге/кВтс,

01.01.2023 ж. бастап - ҚҚС-сыз 1,97 теңге/кВтс.

Ең жоғары жіберу бағасының жиыны:

2021 жыл: $12,44 + 1,57 = 14,01$ теңге/кВтс,

2022 жыл: $12,44 + 1,58 = 14,02$ теңге/кВтс,

2023 жыл: $12,44 + 1,97 = 14,41$ теңге/кВтс.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ (жалғасы)**

Электр қуатының әзірлігін қолдау қызметтерін көрсетуден түскен түсім

«Электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту туралы» ҚР Энергетика министрінің 2018 жылғы 14 желтоқсандағы № 514 бұйрығына сай қуатты қолдау қызметінің шеңберінше қосымша төлемдер көзделген. Энергия өндіруші ұйымдар «КЕГОК» АҚ жүйелік оператордан (бұдан әрі - «Жүйелік оператор») жыл сайын электр станцияның қуатын аттестаттайды, Топ үшін ол айына 82 МВт құрайды. Жүйелік оператор ай сайын түрлі талаптарды/командаларды қолдануға құқылы, оларды орындамау бір айдағы есепті қуаттылықты азайта алатын коэффициенттердің қолданылуына әкеп соқтырады.

Жыл сайынғы орталықтандырылған сауда-саттықтарда 2021-2023 жылдарға белгіленген баға аттестатталған қуаттылықтың 1 мВт үшін айына 590 мың теңге болды. Электр энергиясы нарығының қатысушылары «Жанартылатын қуат көздерін қолдау бойынша есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС уәкілетті компаниямен электр қуатының әзірлігін қолдау қызметіне арналған шартты жасауы тиіс, әрі ол ай сайын есеп айырысып отырады және қызмет ақысын төлейді.

2022 жылы электр энергиясын екі ірі сатып алушылар түсімінің үлесі жалпы кірістердің 68%-ын (2021 жылы: 78%) құрады.

Электр энергиясын өткізу және электр қуатының әзірлігін қолдау қызметтерін көрсету Қазақстан Республикасының аумағында орын алды және солар бойынша түсім ай сайын уақыт кезеңінің ішінде танылады.

17. САТУДЫҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Тозу және амортизация	2.163.318	1.995.988
Құрғақ жағар газ	1.562.467	1.284.421
Электр қуаты	1.148.065	925.028
Жалақы және тиісті салықтар	407.278	338.928
Қызметкерлердің тамақтануы	96.013	90.558
Жөндеу және қызмет көрсету	62.538	79.624
Күзет	43.216	36.467
Байланыс қызметтері бойынша шығыстар	21.436	32.278
Материалдар	100.026	23.554
Басқасы	71.009	81.332
	5.675.366	4.888.178

2014 жылғы мамырдан бастап құрғақ жағар газды жеткізумен «ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ айналысты.

«ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ-мен келісімшарт 2014 жылғы 4 мамырда жасалды және 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейін қолданылады.

18. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАРЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Жалақы және тиісті салықтар	557.406	573.500
Кәсіби қызметтер	145.183	83.259
Сақтандыру шығыстары	51.453	65.218
Табыс салығынан басқа салықтар	59.587	63.423
Үй-жайларды жалдау	29.498	49.505
Тозу және амортизация	61.225	47.536
Материалдар	18.842	24.060
Іссапар шығыстары	27.226	21.053
Коммуналдық шығыстар	2.739	3.579
Банктік қызметтер	2.467	2.663
Жөндеу және қызмет көрсету	665	9.030
Басқасы	4.208	3.571
	960.499	946.397

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**19. САТУ ШЫҒЫСТАРЫ**

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Диспетчерлеу қызметтері	216.830	176.282
Тозу және амортизация	80.103	71.767
Электр қуатын беру қызметтері	72.914	60.493
Теңестіру бойынша қызметтер	85.322	58.223
Жалақы және тиісті салықтар	26.875	23.518
Басқасы	3.080	1.491
	485.124	391.774

Диспетчеризация мен теңестіру шығындары өзінің электрберу желілері арқылы электр қуатының көлемін бөлу және желілерде электр кернеуінің лайықты деңгейін қолдау жөніндегі Қазақстандық компаниялардың электр желілерін басқару компаниясы («KEGOC» АҚ) көрсеткен қызметтерге жатады.

20. ҚАРЖЫ ШЫҒЫНДАРЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Қарыздар бойынша пайыздар	2.427.996	1.081.259
Пайыздық қарыздар бойынша дисконт амортизациясы	166.732	308.195
Келісімшарттың бағалау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы (13-ескертпе)	66.096	59.038
Жалдау міндеттемелері бойынша дисконт амортизациясы	19.215	12.297
Қарызға алынған қаражат бойынша комиссия амортизациясы	4.730	3.856
	2.684.769	1.464.645

21. БАСҚА ДА ШЫҒЫСТАР**Басқа да операциялық шығыстар**

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Негізгі құралдардың шығуынан болған зиян	12.538	87.671
Сомадағы айырма	167.467	8.518
Басқасы	25.323	29.258
	205.328	125.447

22. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ҮНЕМДІЛІК

Табыс салығы бойынша үнемділік/(шығыстар) 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	415.608	272.677
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша үнемділік	(756.075)	(289.071)
	(340.467)	(16.394)

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін 20% мөлшеріндегі табыс салығының мөлшерлемесіне көбейтілген табыс салығының шығыстары мен бухгалтерлік пайда арасында салыстыру:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл	2021 жыл
Салық салынғанға дейінгі зиян	(1.817.397)	(963.774)
Табыс салығының ресми мөлшерлемесі	20%	20%
20% мөлшеріндегі тиімді мөлшерлеме бойынша табыс салығының теориялық үнемділігі	(363.479)	(192.755)
Тұрақты айырмалардан салық әсері:		
Желілердегі шығындар бойынша шығыстар	19.330	13.800
Қарыздар бойынша дисконт амортизациясы	46.565	69.639
Кейінгі кезеңдерге ауыстырылмайтын жинақталмаған залалдар	-	89.590
Басқа да салық салынбайтын (кірістер) / шығыстар	(42.883)	3.332
Жиынтық зиян туралы есепте көрсетілген табыс салығы бойынша үнемділік	(340.467)	(16.394)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**22. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ҮНЕМДІЛІК (жалғасы)**

31 желтоқсанға кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерінің құрамдастары былайша көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен зиян арқылы өзгеру	2021 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен зиян арқылы өзгеру	2021 жылғы 1 қаңтар
Кейінге қалдырылған салық активтері					
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв	8.253	(3.831)	12.084	(190)	12.274
Табыс салығынан басқа салықтар	-	(16.627)	16.627	16.370	257
Өткен жылдары болған залалдар	33.128	(5.692)	38.820	(2.570)	41.390
Барлау және бағалау активтері	1.947.389	506.164	1.441.225	160.848	1.280.377
Күтілетін несиелік зиян бойынша үмітсіз борыштарды өтеуге арналған шығыстар	31	-	31	(62)	93
Келісімшарт бойынша бағалау міндеттемелері	123.802	13.219	110.583	11.775	98.808
Кассалық өдіспен ескерілетін сыйақылар бойынша міндеттемелер	25.718	15.935	9.783	244	9.539
Ескірген материалдар бойынша резерв	-	-	-	(747)	747
Өзара есепке алынатын кейінге қалдырылған салық активтері	(31.843)		(57.003)	-	(63.562)
Кейінге қалдырылған салық активтерінің жиыны	2.106.478	509.168	1.572.150	185.668	1.379.923
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері					
Негізгі құралдар	(2.535.513)	246.907	(2.782.420)	103.403	(2.885.823)
Өзара есепке алынатын кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	31.843		57.003	-	63.562
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелерінің жиыны	(2.503.670)	246.907	(2.725.417)	103.403	(2.822.261)
Пайда және зиян арқылы кейінге қалдырылған салық бойынша үнемділік		756.075		289.071	

23. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН МӘМІЛЕЛЕР

«Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» 24 ХҚЕС-ке (IAS) сәйкес, тараптардың бірінің екіншінің қаржылық және операциялық шешімдеріне елеулі әсер ету немесе бақылау мүмкіндігі бар тараптар байланысты деп саналады. Тараптардың байланыстылығы туралы мәселені шешу кезінде олардың заңды нысаны ғана емес, тараптардың өзара қарым-қатынастарының мазмұны да ескеріледі.

Байланысты тараптар байланысты емес тараптардың арасында жасалмайтын мәмілелерге кіре алады және мұндай мәмілелердің бағалары мен шарттары байланысты емес тараптардың арасындағы мәмілелердің бағалары мен шарттарынан ерекшеленуі мүмкін.

Байланысты тараптарға Топтың, Акционерлердің негізгі басқарушы персоналы, Акционерлердің жалпы бақылауы астындағы басқа да компаниялар жатады.

Топ елеулі мәмілелерді жасаған және 2022 жылғы 31 желтоқсанға мәмілелер бойынша елеулі өтелмеген сальдосы болған байланысты тараптармен өзара қатынастардың сипаты былайша көрсетілген.

Байланысты тараптармен мәмілелер бойынша сальдо

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қарыздар бойынша Акционерлер алдындағы міндеттеме	804.154	804.154
Акционерлердің жалпы бақылауындағы ұйымдардың алдындағы кредиторлық берешек	590.288	6.345
Жалдау бойынша міндеттемелер	137.880	168.559
Жалпы және әкімшілік шығыстар	2.573	1.536
Қаржылық шығындар	18.865	11.847
	1.553.760	992.441

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)****Негізгі басқарушы персоналға төленетін сыйақы**

2022 жылғы 31 желтоқсанға негізгі басқарушы персоналға 11 адам кіреді (2021 жылғы 31 желтоқсанға: 10 адам). 2022 жылы 312.130 мың теңге (2021 жылы: 286.729 мың теңге) мөлшерінде жалақыдан және басқа да қысқа мерзімді төлемдерден тұрған негізгі басқарушы персоналға төленген жалпы сыйақы сомасы жалпы және әкімшілік шығыстарға қосылды.

24. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Тауарларды жылдық сатып алу бағдарламасы бойынша міндеттемелер**

Топ жыл сайын сатып алулар өткізу үшін жоспарланған 1 ақпаннан кешіктірмей жыл сайын не болмаса Пайдалы қазбаларды пайдалануға арналған келісімшарт тіркелген күннен бастап күнтізбелік 60 күннен кешіктірмей құзырлы органға Үкімет бекіткен үлгі нысандар мен тәртіп бойынша алдағы жылға «жер қойнауын пайдалану» қызмет түрі бойынша тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді жылдық сатып алу бағдарламасын ұсынуға міндетті.

Топ жер қойнауын пайдалану операцияларын жүргізу кезінде пайдаланылатын тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің және олардың өндірушілерінің тізілімінде тіркелуге міндетті.

2021 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша басшылық Топ тауарларды сатып алудың жылдық бағдарламасы бойынша өзінің барлық міндеттемелерін толығымен орындап шықты деп есептейді.

Жұмыс бағдарламасы бойынша міндеттемелер

Топтың жыл сайын 25 қаңтардан кешіктірмей құзырлы органға Үкімет бекіткен үлгі нысандар мен тәртіп бойынша алдағы жылға арналған көмірсутекті ресурстарды барлауға арналған жылдық бағдарламаны ұсыну міндеттемесі бар.

Бекітілген жұмыс бағдарламасына сәйкес, геологиялық барлау жұмыстарының ең аз шығындары 2020-2022 жылдардағы кезең үшін 1.070.000 мың теңгеден және 2019 жылы 442.640 мың теңгеден кем болмауы тиіс. 2022 жылы Топ жұмыс бағдарламасында көрсетілген жұмыстарды жасамады. Келісімшарттың қолданылу мерзімі 2023 жылғы 31 қазанға дейін ұзартылды, тиісінше, Топ жоғарыда аталған жұмыстарды осы мерзімнің соңына дейін орындауды жоспарлап отыр.

Қазақстандық қамту бойынша міндеттемелер

Жер қойнауын пайдалану туралы келісімшарттың талаптарына сәйкес барлауды жүргізу кезінде Топ қазақстандық кадрларға басымдық беруге міндетті. Бұл ретте жұмысқа тартылатын кадрлардың жалпы көлемінде пайыздық ара қатынаста қазақстандық кадрларды тарту мыналарды құрауы тиіс:

- Басшылар мен олардың орынбасарлары бойынша 75%-дан кем емес;
- Құрылымдық бөлімшелердің басшылары бойынша 90%-дан кем емес;
- Мамандар бойынша 90%-дан кем емес;
- Білікті жұмысшылар бойынша кем дегенде 100%.

Егер мұндай қызметтер Қазақстан Республикасының резидент еместері көрсететін біртекті жұмыстар мен қызметтердің стандарттарына, бағалық және сапалы сипаттамаларына сәйкес келсе, Топ, әуе, теміржол, су және басқа да көлік түрлерін пайдалануды қоса алғанда, барлау операцияларын жүргізу кезінде жұмыстарды, қызметтерді қазақстандық өндірушілерді тартуға міндетті.

Топ Қазақстан Республикасында шығарылған құрал-жабдықтарды, материалдар мен дайын өнімді, олардың жер қойнауын пайдаланушы өткізетін конкурстың талаптары мен Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы заңнамасына сәйкес келуі шартымен пайдалануға міндетті.

Жер қойнауын пайдалану келісімшартына сай барлау бойынша операцияларды жүргізу кезінде келісімшарт бойынша жергілікті қамтудың мөлшері жыл сайын кем дегенде мыналарды құруы тиіс:

- Жұмыстарға қатысты 74%;
- Қызметтерге қатысты 74%.

2021 және 2022 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша басшылық Топ қазақстандық қамту бойынша өзінің барлық міндеттемелерін толығымен орындап шықты деп есептейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Қызметті жүргізу шарттары**

Қазақстанда экономикалық реформалар және нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымның дамуы жалғасуда. Қазақстандық экономиканың келешектегі тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сондай-ақ үкімет экономика, қаржы және ақша-несие саясаты саласында қолға алатын шаралардың тиімділігіне тәуелді болады.

Теңгемен пайыздық мөлшерлемелер жоғары болып қалып отыр, бұл фактор капиталдың қолжетімділігінің төмендеуіне және оның құнының ұлғаюына, сондай-ақ одан кейінгі экономикалық өсімге қатысты белгісіздіктің артуына әкеп соқтырды, бұл Топтың қаржылық жағдайына, қызмет нәтижелеріне және экономикалық перспективаларына теріс әсерін тигізуі мүмкін.

Топ басшылығы ағымдағы жағдайларда Топтың экономикалық тұрақтылығын қолдау бойынша лайықты шараларды қолға алып отыр деп санайды.

Салық салу

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы мен нормативтік базасы тұрақты өзгерістерге ұшырағыш келеді және түрлі талқылауларға жол береді. Жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдарының ХҚЕС-тің кірістерді, шығыстарды және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің басқа да шоттарын есепке алу жөніндегі түсіндірмелеріне қатысты арасында болатын пікірлерде келіспеушіліктер сирек емес. Қазақстандық салық заңнамасын анықталған және расталған бұзушылықтары үшін қолданыстағы айыппұлдар мен өсімпұлдар режимі өз қатаңдығымен ерекшеленеді. Айыппұл мөлшері, әдетте, қосымша есептелген салық сомасының 80% құрайды, ал өсімпұлдар Қазақстанның Ұлттық Банкі белгілеген қайта қаржыландыру мөлшерлемесінің негізінде, 1,25 көбейтілген етіп есептеледі. Нәтижесінде айыппұлдар мен өсімпұлдар сомасы есептелген салықтардың сомасынан бірнеше рет асып түсуі мүмкін.

Салық тексерулері тексеру жылының алдындағы қызметтің бес күнтізбелік жылын қамтуы мүмкін. Қазақстандық салық жүйесімен байланысты белгісіздіктердің күшіне орай есептелген салықтардың, өсімпұлдар мен айыппұлдардың жиынтық сомасы (егер ондайлар болса) қазіргі күнге дейін шығыстарға жатқызылған және 2022 жылғы 31 желтоқсанға есептелген сомадан асып түсуі мүмкін.

Топ салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді уактылы әрі толық көлемде төлеуге міндетті. Келісімшарттың шеңберінде жүзеге асырылатын қызмет бойынша салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша салық міндеттемелерін есептеу салық заңнамасына сәйкес жасалады. Келісімшарттың шеңберінде жүзеге асырылатын қызмет бойынша салық міндеттемелерінің орындалуы жер қойнауын пайдаланушыны салық міндеттемесінің пайда болу күніне қолданылатын мемлекеттің салық заңнамасына сәйкес келісімшарттың шеңберінен шығатын мемлекетте қызметті жүзеге асыру бойынша салық міндеттемелерін орындаудан босатпайды.

Жазылу бонусы бойынша төлемді жасау кезеңділігі мен тәртібі Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады. Төлемдер уактылы жасалды.

Басшылықтың пікірінше, 2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша заңнаманың қолданыстағы ережелері дұрыс түсіндірілді және салық заңнамасына байланысты Топ орналасқан жағдайды сақтап қалу мүмкіндігі жоғары болып табылады.

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері

Топ барлау бойынша операцияларды жасау салдарынан бұзылған жер учаскелері мен басқа да табиғи объектілерді Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес одан әрі де пайдалануға жарамды күйге дейін қалпына келтіруге міндетті. Сондай-ақ Топ өңірлік табиғатты қорғау органдарының тарапынан болған шағымдардың нәтижесінде әлеуетті шығындарды көтере алады.

Қоршаған ортаны ластағаны үшін төлемдерді және учаскелерді қалпына келтіру жұмыстарын реттейтін қазақстандық заңнама мен нормативтік актілердің дамуына қарай Топ келешекте шығындар көтере алады, әрі олардың мөлшерін қазіргі уакытта мұндай шығындар үшін жауапкершілік көтеретін тараптарды анықтауға қатысты белгісіздік және Үкіметтің қоршаған ортаны қалпына келтіру шығындарын төлеу бойынша тартылған тараптардың мүмкіндіктерін бағалау сияқты факторлардың ықпалына орай айқындау мүмкін емес. Басшылықтың пікірінше, мұндай шығындар Топтың қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер тигізе алмайды және тиісінше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілікте құқық қорғау органдарының тарапынан ықтимал шағымдар немесе айыппұлдар бойынша резервтер көрсетілмеген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**24. ШАРТТЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)****Қоршаған ортаны қорғау мәселелері (жалғасы)**

Дегенмен қолайсыз жағдайда қазақстандық бақылау органдарының тарапынан әлеуетті шағымдар немесе айыппұлдар Топ қызметінің келешек нәтижелеріне немесе оның қандай да бір есепті кезеңдерде ақша қаражатының қозғалысына айтарлықтай ықпал етуі мүмкін.

25. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Негізгі қаржы құралдары шаруашылық қызметті жүргізуден тікелей туындайтын ақша қаражаты мен олардың баламаларынан, сауда дебиторлық берешектен және сауда кредиторлық берешектен тұрады. Топ қаржы құралдарымен сауда жасаған жоқ.

Топ нарықтық тәуекелге, несиелік тәуекелге және өтімділік тәуекеліне ұшырағыш. Топ басшылығы мұндай тәуекелдерді басқару процесін бақылайды.

Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел қарсы агент қаржы құралының шарты бойынша немесе клиенттік шарт бойынша өз міндеттемелерін орындамайтындығының тәуекелін білдіреді, бұл қаржылық шығындарға әкеп соқтырады. Топ өзінің операциялық қызметінің нәтижесінде несиелік тәуекелге ұшырағыш келеді.

Топта әлеуетті несие тәуекелі туындайтын қаржы активтері негізінен сауда дебиторлық берешекпен білдірілген. Топ тауарлар мен қызметтердің өткізілуі тек тиісті несие тарихы бар сатып алушыларға ғана жасалуына бағытталған процедураларды әзірледі. Топ тауарларды өткізу және қызметтерді көрсету кезінде қамтамасыз етуді талап етпейді. Күмәнді берешек бойынша резервті шегере отырып дебиторлық берешектің баланстық құны несиелік тәуекелге ұшыраған ең көп соманы білдіреді. Дебиторлық берешекті өтеу үрдістері экономикалық факторлардың ықпалына ұшырағыш келетіндігіне қарамастан Топ басшылығы құрылған резерв сомасынан артық елеулі шығындар тәуекелі жоқ деп есептейді.

Келесі кестеде Standard & Poor's агенттігінің несие рейтингін қолдана отырып есепті күнге банктерде орналастырылған ақша қаражаты мен оның баламалары бойынша сальдо көрсетілген.

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		31 желтоқсанға	
		2022 жыл	2021 жыл	2022 жылғы	2021 жылғы
«Банк «Bank RBK» АҚ	Қазақстан	B2/ Позитивті	B2/ тұрақты	651.995	343.290
«Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	Baa2/ Тұрақты	BB+/ тұрақты	84.727	1.286.405
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ	Қазақстан	Baa2/ Тұрақты	BB+/ тұрақты	183	271
				736.905	1.629.966

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топта қаржылық құралдарға байланысты міндеттемелерді өтеуге қажетті қаражат алуда туындайтын қиындықтар тәуекелі. Өтімділік тәуекелі оның әділ құнына жуық құны бойынша қаржы активін шұғыл өткізу мүмкіндігінің болмауы нәтижесінде пайда болуы мүмкін.

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Топ ақшалай қаражаттардың дефициті тәуекеліне бақылау жасайды. Бұл құрал қаржылық инвестицияларды және қаржы активтерін өтеу мерзімін ескереді.

Келесі кестеде келісімшартты дисконтталмаған төлемдердің негізінде 31 желтоқсанға Топтың қаржылық міндеттемелерін өтеу мерзімдері бойынша жиынтық деректер келтірілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Өтімділік тәуекелі (жалғасы)**

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан бастап 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Жиыны
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Пайыздық қарыздар	804.154	11.595.817	8.201.706	1.662.619	-	22.264.296
Сауда кредиторлық берешек	-	203.436	585.000	-	-	788.436
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	-	42.848	-	-	-	42.848
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	12.386	38.689	121.261	-	172.336
	804.154	11.854.487	8.825.395	1.783.880	-	23.267.916
2021 жылғы 31 желтоқсанға						
Пайыздық қарыздар	804.154	2.584.991	7.898.074	11.666.566	-	22.953.785
Сауда кредиторлық берешек	-	227.181	-	-	-	227.181
Басқа да қысқа мерзімді міндеттемелер	-	62.554	-	-	-	62.554
Жалдау бойынша міндеттемелер	-	12.386	43.283	122.464	-	178.133
	804.154	2.887.112	7.941.357	11.789.030	-	23.421.653

Қаржылық қызметпен негізделген міндеттемелердегі өзгерістер

Мың теңгемен	2022 жылғы 1 қаңтар	Ақша ағындары	Ұзақ мерзімді бөлікті қысқа мерзімді бөлікке қайта жіктеу	Валюта бағамдары ның өзгеруі	Төленген сыйақы	Басқасы*	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	8.305.880	-	(7.006.451)	-	-	171.463	1.470.892
Қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі	12.821.961	(759.118)	7.006.451	100.231	(2.875.830)	2.427.996	18.721.691
	21.127.841	(759.118)	-	100.231	(2.875.830)	2.599.459	20.192.583

Мың теңгемен	2021 жылғы 1 қаңтар	Ақша ағындары	Ұзақ мерзімді бөлікті қысқа мерзімді бөлікке қайта жіктеу	Валюта бағамдары ның өзгеруі	Төленген сыйақы	Басқасы*	2021 жылғы 31 желтоқсан
Қарыздардың ұзақ мерзімді бөлігі	19.702.160	-	(12.346.645)	423.079	-	527.286	8.305.880
Қарыздардың қысқа мерзімді бөлігі	1.651.513	(666.951)	12.346.645	-	(1.375.271)	866.025	12.821.961
	21.353.673	(666.951)	-	423.079	(1.375.271)	1.393.311	21.127.841

* Басқаға есептелген сыйақы, капиталға айналындырылған сыйақы, дисконттың мойындатуы, дисконт амортизациясы және ҚҚС жатады.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны нарықтық бағалардың өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелін білдіреді. Нарықтық тәуекелге тәуекелдің екі типі жатады: пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі және валюталық тәуекел. Нарықтық тәуекелге ұшыраған қаржы құралдарына пайыздық қарыздар, сауда кредиторлық берешек және ақша қаражаты мен олардың баламалары кіреді.

Топ ақша қаражаты мен оның баламаларына қатысты нарықтық тәуекелді саралап, оның жіктелуі төмен деген тұжырымға келді. Резерв сомасы елеусіз және қаржылық есептілікке қосылмайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекел**

Валюталық тәуекел – қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны шетел валюталары бағамдарының өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Топтың валюталық тәуекелге ұшырағыштығы бірінші кезекте шетел валютасы - АҚШ долларында білдірілген Топтың қарыз алу балансымен байланысты. Осылайша, валюта бағамдарының өзгерісі Топтың қаржылық жағдайына айтарлықтай ықпал ете алады.

Төмендегі кестеде Топтың 31 желтоқсанға салық салынғанға дейінгі табысының (ақша активтері мен міндеттемелерінің әділ құнындағы өзгерістерінің салдарынан) басқа да өзгермелілердің өзгермеуі кезінде негізді түрде болжауға болатын АҚШ долларының айырбастау бағамдарының өзгеруіне сезімталдылығы көрсетілген. Топтың капиталына әсер ету жоқ.

Мың теңгемен	2022 жыл		2021 жыл	
	Айырбастау бағамының ұлғаюы / (азаяуы)	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері	Айырбастау бағамының ұлғаюы / (азаяуы)	Салық салынғанға дейін пайдаға әсері
АҚШ доллары	21.00%	74.229	13.00%	(2.143.732)
	-21.00%	(74.229)	-10.00%	1.649.025

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру тәуекелі – қаржы құралы бойынша келешек ақша ағындарының әділ құны нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі салдарынан құбылып тұрғанының тәуекелі. Нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі, ең алдымен, Топтың құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар ұзақ мерзімді борыштық міндеттемелеріне жатады. Топта бұл тәуекел құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар қарыздардың жоқ болуына орай алынып тасталған.

Капиталды басқару

Топтың капиталын басқарудың басты мақсаты қызметін қолдау және қатысушылар капиталының құнын барынша көбейту мақсатында капитал толықтығының тұрақты коэффициенттерін қамтамасыз ету болап табылады.

Бұдан әрі, Топ салалық нормалар мен тәжірибеге сәйкес капитал құрылымын қолдап тұруға ниетті, бұл инвестициялық мүмкіндіктер мен қарыз қаржыландыруының қолжетімділігін назарға ала отырып уақыт кезеңінің ішінде қол жеткізіледі.

Топ капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. 2022 және 2021 жылдардың ішінде мақсатқа, саясатқа немесе процестерге еш өзгерістер енгізілмеді.

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржылық есептілікке қосылған қаржы активтері мен міндеттемелерінің әділ құны мұндай мәмілені жасағысы келетін тараптардың арасындағы ағымдағы мәміленің нәтижесінде мәжбүрлі сатудан немесе таратудан басқа, құралға айырбасталуы мүмкін соманы білдіреді. Келесі әдістер мен жорамалдар әділ құнды бағалау үшін пайдаланылды:

- Ақша қаражаты мен оның баламаларының, сауда және басқа да дебиторлық берешектің және сауда кредиторлық берешектің әділ құны бұл қаржы құралдарының қысқа мерзімді сипатының салдарынан шамамен олардың баланстық құнына тең болады;
- Ұзақ мерзімді тіркелген және құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар қарыздарды Топ келесі параметрлердің негізінде бағалады: пайыздық мөлшерлемелер, елдің айрықша тәуекел факторлары.

Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын анықтау кезінде пайдаланатын жорамалдарды қолдана отырып бағаланады, бұл ретте нарық қатысушылары өздерінің ең үздік мүдделерінде әрекет етеді деп болжануда.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының активті ең үздік және барынша тиімді тәсілмен пайдалану арқылы не болмаса оны бұл активті барынша жақсы және барынша тиімді тәсілмен пайдаланатын нарыққа басқа қатысушыға сату нәтижесінде экономикалық пайданы шығара алу мүмкіндігін ескереді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**25. ҚАРЖЫ ТӘУЕКЕЛДЕРІН БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Қаржы құралдарының әділ құны (жалғасы)**

Компания мұндай бағалау әдістемелерін пайдаланады, әрі олар мұндай жағдайларда орынды болып табылады және солар үшін әділ құнды бағалау үшін жеткілікті болып табылады, бұл ретте релевантты қадағаланатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше азайтуға мүмкіндік береді.

Әділ құны бойынша қаржылық есептілікте бағаланатын немесе қаржылық есептілікте ашылып көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректердің негізінде әділ құнның төменде сипатталған иерархиясының шеңберінде жіктеледі:

- 1-Деңгей - бірдей активтерге немесе міндеттемелерге арналған белсенді нарықтардағы баға белгілеулері (түзетілмеген);
- 2-Деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды болатын иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын болып табылатын бағалау үлгілері;
- 3-Деңгей - иерархияның ең төмен деңгейіне жататын бастапқы деректердің әділ құнын бағалау үшін елеулі болатын бағалау модельдері нарықта қадағаланбайтын болып табылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың 3-деңгейдегі қаржы құралдары ретінде жіктелген қаржы құралдары болмады.

2022 және 2021 жылдардың 31 желтоқсанына аяқталған жылдар үшін қаржы құралдарының әділ құнының 1-ші, 2-ші және 3-ші деңгейлер арасында ауысулар болған жоқ.

Төменде қаржылық жағдай туралы есепте санаттар бойынша көрсетілген Компанияның қаржы құралдарының баланстық және әділ құнының салыстыруы келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жыл		2021 жыл	
	Баланстық құн	Әділ құны	Баланстық құн	Әділ құны
Қаржы активтері				
Ақша қаражаты мен оның баламалары (1-деңгей)	382.265	382.265	1.300.613	1.300.613
Сауда дебиторлық берешек (3-деңгей)	279.172	279.172	213.854	213.854
Қаржылық міндеттемелер				
Пайыздық қарыздар (3-деңгей)	20.192.583	20.385.549	21.127.841	21.487.538
Сауда кредиторлық берешек (3-деңгей)	788.436	788.436	227.181	227.181

26. СЕГМЕНТТІК АҚПАРАТ

Басқару мақсатында Топ әрқайсысының қызметіне сүйене отырып бизнес-бірліктерге бөлінген және келесі екі сегменттен тұрады:

- Электр қуатын өндірумен және өткізумен айналысатын сегмент;
- Жер қойнауын пайдалану келісімшартының шеңберінде көмір сутекті ресурстарды барлаумен айналысатын сегмент.

Топ басшылығы операциялық шешімдерді қабылдайды және ресурстарды бөлу туралы шешімдерді қабылдау және олардың қызмет нәтижелерін бағалау мақсаттары үшін әрбір бизнес-бірлік қызметінің операциялық нәтижелеріне жеке мониторинг жасайды. Сегменттер қызметінің нәтижелері шоғырландырылған қаржылық есептілікте пайданың немесе залалдың негізінде бағаланады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ЕСЕПТІ КҮННЕН КЕЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2023 жылғы 31 наурызда «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен қосымша келісімге қол қойылды, соған сай 2023 жылғы наурызда төленуге жататын негізгі борыш бойынша төлемдер 2023 жылғы 2 мамырға ауыстырылды.

2023 жылдың мамыр айында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-мен қосымша келісімге қол қойылды, соған сай 2023 жылғы 2 мамырда төленуге жататын негізгі борыш бойынша төлемдер 2023 жылғы 28 маусымға ауыстырылды.

2023 жылғы 2 мамырда Топ Көмірсутектерді барлау және өндіру келісімшартына толықтыруға қол қойды, оған сәйкес Топка Қаракөл кен орнының өндіру учаскесін жиырма бес жыл мерзімге бекітуге рұқсат етіледі.